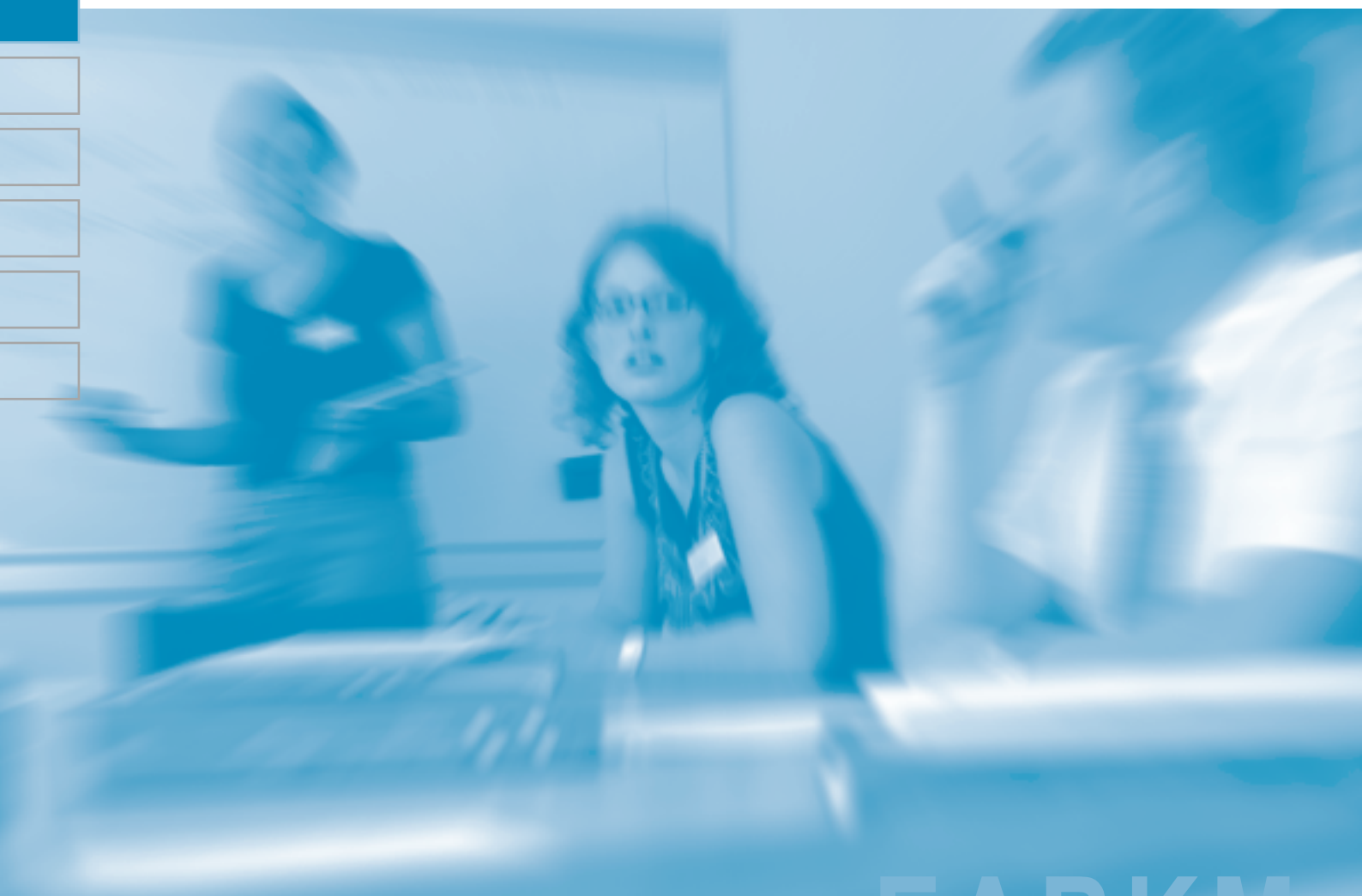

Europos aplankas būsīmesīems kalbū mokytojams

Priemonė kalbū mokytojo savianalizei

**Autoriai: David Newby, Rebecca Allan, Anne-Brit Fenner,
Barry Jones, Hanna Komorowska, Kristine Soghikyan**

EABKM

Europos aplankas būsīmesīems kalbū mokytojams

European Centre for Modern Languages
Centre européen pour les langues vivantes

COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA

Vertė Nida KOŽEMIAKAITĖ

Šis vertimas skelbiamas suderinus su Europos Taryba ir leidėjas prisiima už jį visišką atsakomybę

Europos aplankas būsimiesiems kalbų mokytojams

Priemonė kalbų mokytojo savianalizei

Redaktorė *Mimoza Kligienė*
Maketuotojas *Valdas Daraškevičius*

2009-10-15. Tiražas 2500 egz.
Išleido Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centras,
Geležinio Vilko g. 12, LT-01112 Vilnius

Nuo 1995 m. Europos dabartinių kalbų centro (EDKC) prie Europos Tarybos pagrindinis tikslas – skatinti taikyti pažangius metodus mokant ir mokantis kalbų, todėl šis centras atlieka svarbų vaidmenį skleidžiant tinkamą patirtį ir padeda šalims narėms pritaikyti ją savo reikmėms.

EDKC vykdo vidutinės trukmės veiklos programų tiriamuosius ir plėtros projektus. Šiems projektams vadovauja tarptautinės ekspertų komandos, kurios dažniausiai moko konsultantus, skatina mokytojus tobulėti profesiskai ir kuria ekspertų tinklus. EDKC leidiniai, apibendrinantys projektų rezultatus, rodo juose dalyvavusiųjų, ypač projektą koordinavusios komandos, nuoširdų ir aktyvų dalyvavimą projektų veikloje.

Bendras EDKC antrosios vidutinės trukmės (2004–2007) programos pavadinimas yra „Kalbos ir socialinė sanglauda. Kalbų mokymas(is) daugiakalbėje ir daugiakultūroje Europoje“. Šia programa pabrėžiama kalbų mokymosi svarba ugdant Europos piliečių tarpusavio supratimą ir pagarbą – sprendžiant vieną iš svarbiausių 21-ojo amžiaus pradžioje mūsų visuomenei išskylančių problemų.

* * *

Graco mieste (Austrija) įkurto EDKC veikloje dalyvauja trisdešimt trys šalys¹. EDKC, įkvėptas esminių Europos Tarybos propaguojamų vertybių, skatina ir puoselėja kalbų ir kultūrų įvairovę tarp Europos piliečių. Jo veikla papildo Kalbų politikos skyriaus, Europos Tarybos padalinio, atsakingo už kalbų mokymo politikos vystymą ir priemonių planavimą, veiklą.

Daugiau informacijos apie EDKC ir jo leidinius galima rasti:
European Centre for Modern Languages
Nikolaipplatz 4
A-8020 Graz
<http://www.ecml.at>

Šį leidinį įvairiomis užsienio kalbomis taip pat galima atsisiųsti iš tinklalapio:
<http://www.ecml.at/epostl>

Šiame leidinyje išreikšta autorių nuomonė nebūtinai atspindi oficialią Europos Tarybos politiką.

---

¹ Airija, Albanija, Andora, Armėnija, Austrija, Bosnija ir Hercegovina, Bulgarija, Čekija, Didžioji Britanija, Estija, Graikija, Islandija, Ispanija, Kipras, Kroatija, Latvija, Lenkija, Lichtenšteinas, Lietuva, Liuksemburgas, Makedonija, Malta, Norvegija, Olandija, Prancūzija, Rumunija, Slovakija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Šveicarija, Vengrija, Vokietija.

Įvadas	5
Asmeninė informacija	8
Įsivertinimas	12
Dosjė	58
Terminų žodynas	72
Rodyklė	79
Nuorodos vartotojui	80

Šis dokumentas buvo sukurtas vykdant EDKC projektą
„From Profile to Portfolio: A Framework for
Reflection in Language Teacher Education“.

Daugiau informacijos:
<http://www.ecml.at/epostl>

Kas yra EABKM?

Europos aplankas būsimesiems kalbų mokytojams (EABKM) yra skirtas studentams, rengiamiems mokytis kalbų. Jis skatins Jus apmąstyti savo didaktikos žinias ir įgūdžius, kurie būtini mokant kalbų, padės įsivertinti didaktines kompetencijas, stebėti ir kontroliuoti pažangą ir užrašyti savo mokymo patirtį viso mokytojų rengimo kurso metu.

Pagrindiniai EABKM tikslai

- 1) skatinti Jus apmąstyti kompetencijas, kurias mokytojai siekia išsiugdyti, ir žinias, kuriomis šios kompetencijos remiasi;
- 2) padėti Jums pasirengti savo būsimai profesijai, pažįstant įvairias su ja susijusias situacijas;
- 3) skatinti Jus diskutuoti su bendramoksliais, dėstytojais ir praktikos vadovais;
- 4) padėti Jums įsivertinti ugdomas kompetencijas;
- 5) padėti Jums stebėti savo pažangą.

EABKM turinys

EABKM sudaro šios dalys:

- **Asmeninė informacija** – tai dalis, kuri Jūsų studijų pradžioje padės Jums apmąstyti bendras su mokymu susijusias temas;
- **Įsivertinimo** dalis, susidedanti iš gebėjimus apibrėžiančių aptarčių, kurios skatina pamąstyti ir įsivertinti;
- **Dosjė**, kurioje paaiškinsite įsivertinimo rezultatus, pateiksite padarytos pažangos įrodymų ir registruosite su mokymu susijusios veiklos pavyzdžius;
- Svarbiausių EABKM vartojamų su kalbų mokymu ir mokymusi susijusių **terminų žodynas**;
- Aptartyse vartojamų terminų **rodyklė**;
- **Nuorodos vartotojui**. Šioje dalyje pateikiama išsami informacija apie EABKM.

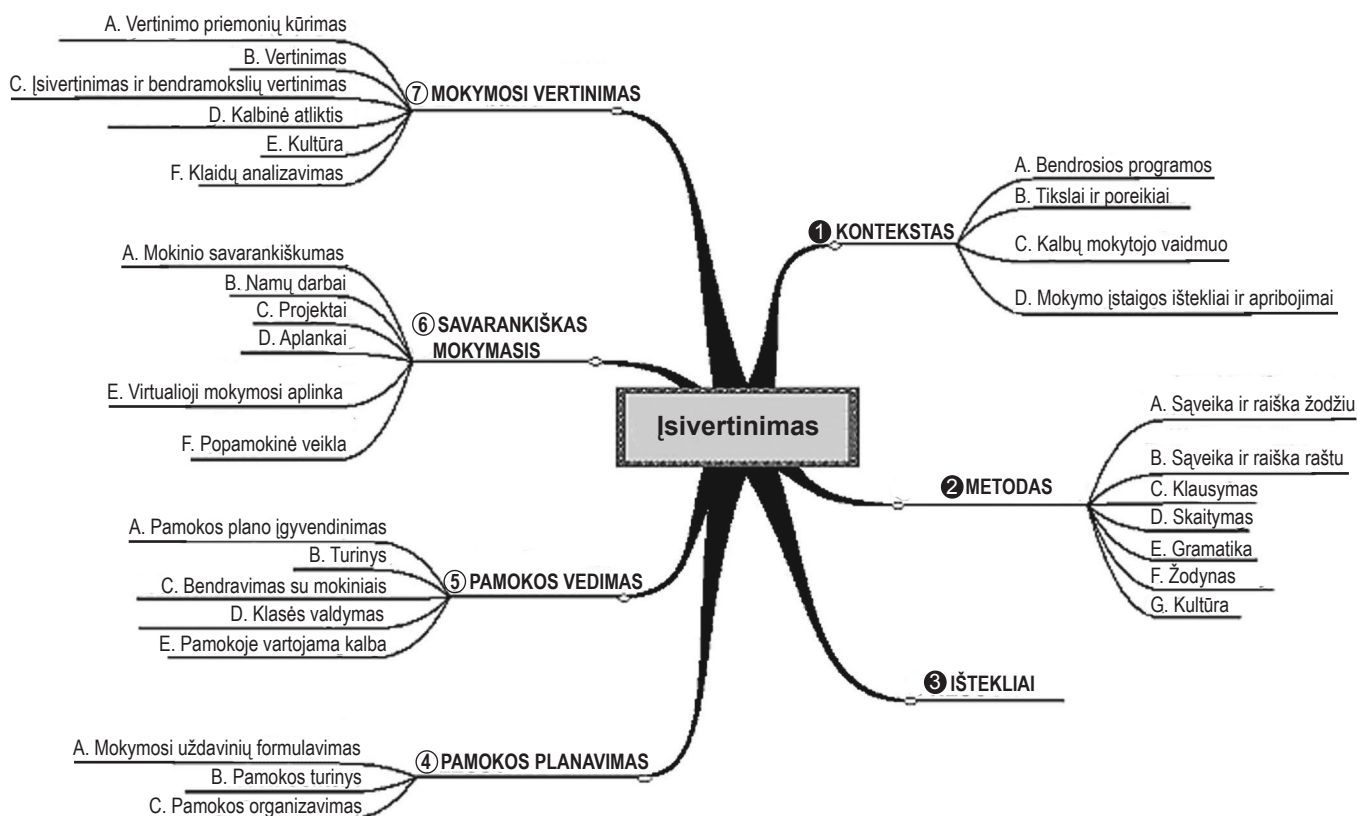
Įsivertinimo aptartys

Svarbiausią – įsivertinimo – dalį EABKM sudaro 193 su kalbų mokymu susijusių kompetencijų aptartys. Galima teigti, kad tai pagrindinės kompetencijos, kurias kalbų mokytojai turėtų siekti išsiugdyti.

Aptarčių suskirstymas

Aptartys yra suskirstytos į septynias bendras kategorijas, žyminčias sritis, kurių žinios ir kompetencijos mokytojams privalomos ir kurių sprendimus, susijusius su mokymu, jie turi gebėti priimti.

Įsivertinimo skalės

Prie kiekvienos aptarties yra juosta, kuri skirta vaizduoti Jūsų kompetencijų ugdymąsi. Spalvinkite juostas pagal įsivertinimo įvairiuose mokytojų rengimo kurso etapuose rezultatus. Mokytojų rengimo programos pabaigoje Jūsų juosta gali atrodyti taip:

1. Gebu sukurti palaikymo atmosferą, kuri skatina mokinius atlikti kalbėjimo užduotis.

2006-03-06 2006-10-24 2007-01-18

Pateiktame pavyzdyje studentė įvertino savo gebėjimus trijuose mokytojų rengimo programos etapuose. Nors jos kompetencijos išaugo, ji mano, kad jas dar galima tobulinti, todėl dalį juostos paliko tuščią. Ji taip pat įrašė įsivertinimo datą. Norime atkreipti Jūsų dėmesį į tai, kad neprivalote visiškai užpildyti visas juostas iki studijų pabaigos, nes mokymasis mokytis ir tapimas geru mokytoju – tai nuolatinis, visą profesinį gyvenimą trunkantis procesas.

Nors aptartys padeda sistemiskai apmąstyti ir įsivertinti kompetencijas, jos neturėtų būti naudojamos tik kaip kontrolinis sąrašas! Svarbu, kad jos skatintų studentus, dėstytojus ir praktikos vadovus diskutuoti apie aktualius mokytojų rengimo aspektus, kuriuos šios aptartys įvardina. Tai padės ugdytis profesionalumą.

Daugiau informacijos apie naudojimąsi EABKM rasite „Nuorodose vartotojui“.

Jūsų vardas, pavardė: .....

Jūsų įstaiga: .....

Naudojimosi EABKM pradžios data: .....

Šios dalies tikslas – padėti Jums apmąstyti bendras mokymo temas ir klausimus, kurie gali būti svarbūs pradėjus studijuoti pagal mokytojų rengimo programą. Siūlome atsakyti į toliau pateikiamus kelis klausimus apie kalbų mokymą. Šios EABKM dalies pabaigoje pateikiame komentarą apie apmąstymų (refleksijos) svarbą ir naudą.

1. Dar mokykloje, patys besimokydami kalbų, Jūs susidūrėte su mokymu. Kokie Jūsų patirto mokymo ypatumai – mokytojų savybės, mokymo būdai ir pan. – turėjo įtakos tam, kaip Jūs patys norėtumėte ar nenorėtumėte mokytis?

Kaip aš buvau mokoma(s)
Teigiama patirtis:
Neigiama patirtis:
(Pasvarstykite, kodėl ši patirtis buvo nesėkminga ir kaip būtų galima patobulinti Jūsų aprašytą mokymą.)

2. a) Kokius mokymo aspektus labiausiai norite patirti?

.....

.....

.....

- b) Kokius mokymo aspektus mažiausiai norite patirti?

.....

.....

.....

3. Ko tikėtės iš mokytojų rengimo studijų?

a) Ko labiausiai tikėtės iš šių studijų?

b) Ko labiausiai norėtumėte gauti iš mokytojų rengimo studijų?

c) Ko, Jūsų nuomone, iš Jūsų tikisi Jūsų pedagogai?

4. Kiek svarbūs Jums atrodo toliau išvardinti kalbų mokytojų gebėjimai? Sąrašą papildykite patys. Aptarkite savo nuomonę su partneriu ir pagrįskite ją.

Kaip svarbu?
Nesvarbu → Labai svarbu

1. Bendradarbiavimas	☐	☐	☐	☐	☐
2. Organizaciniai gebėjimai	☐	☐	☐	☐	☐
3. Gebėjimas paaiškinti gramatiką	☐	☐	☐	☐	☐
4.	☐	☐	☐	☐	☐
5.	☐	☐	☐	☐	☐
6.	☐	☐	☐	☐	☐
7.	☐	☐	☐	☐	☐
8.	☐	☐	☐	☐	☐
9.	☐	☐	☐	☐	☐
10.	☐	☐	☐	☐	☐

Apmąstymas

Atliekant paskutinę užduotį, atsakymą norisi pateikti greitai. Tačiau geriau ir ilgiau pagalvoję, galbūt nuspręsite atsakyti kitaip. Pavyzdžiui, iš pradžių gal manėte, kad labai svarbu mokėti paaiškinti gramatiką.

Nesvarbu → Labai svarbu

3. Gebėjimas paaiškinti gramatiką

Diskutuodami su kitais būsimais mokytojais, su dėstytoju ar su dirbančiu mokytoju sužinosite, kad gramatika gali būti aiškinama įvairiai, pavyzdžiui:

- aiškinant taisykles:
  - kalba, kurios mokomasi;
  - kalba, kuria mokoma mokykloje;
- pateikiant vartojimo pavyzdžių ir juos analizuojant.

Dar geriau pagalvoję galite nuspręsti, kad svarbesnis už Jūsų, būsimo mokytojo, gebėjimą paaiškinti gramatiką yra Jūsų mokinio gebėjimas tai padaryti. EABKM siekiama skatinti būtent tokio pobūdžio apmąstymus.

Šiame pavyzdyje apmąstymas yra dviejų tipų:

- asmeninis: Jūs savarankiškai apmąstėte pateiktą teiginį;
- dialoginis: Jūs aptarėte savo požiūrį su kitais ir galbūt dėl to pakeitėte savo nuomonę.

Jūsų apmąstymo tikslas nebuvo tik atsakyti į pateiktą klausimą, bet taip pat ir argumentuotai bei kompetentingai pagrįsti savo nuomonę.

Asmeninio apmąstymo metu susipažįstama su mokymo ir mokymosi procesais ir ugdomas gebėjimas mąstyti savarankiškai. Bendradarbiavimas su kitais analizuojant įvairius metodus ir juos išbandant taip pat padeda plėsti Jūsų akiratį.

Galbūt stengdamiesi atsakyti į klausimą ieškojote žodžio „gramatika“ apibrėžimo kokiame nors gramatikos vadovėlyje. Taigi naudojimasis šaltiniais yra dar vienas procesas, padedantis ugdyti smalsumą ir kritišką požiūrį į mokymą ir mokymąsi.

Po šio išsamaus pavyzdžio apie gramatiką kyla klausimas, kokius dar kitos kalbos mokymo ir mokymosi aspektus reikia apmąstyti, išbandyti ir ištirti. Jūsų studijų turinį sudaro visų šių aspektų sistema, o EABKM atkreips Jūsų dėmesį į konkrečius klausimus, kuriuos būsimi mokytojai privalo išnagrinėti. Šia priemone taip pat siekiama ugdyti gebėjimą apmąstyti ne tik savo kontekstą, bet ir panašias situacijas kitose Europos šalyse, todėl skatinama gilintis į įvairius kalbų mokymo ir mokymosi aspektus, ypatybes ir aktualijas, susijusias su įvairiomis šalimis.

Aptartys

Kontekstas	13
A. Bendrosios programos	
B. Tikslai ir poreikiai	
C. Kalbų mokytojo vaidmuo	
D. Mokymo įstaigos išteklių ir apribojimai	
Metodas	19
A. Sąveika ir raiška žodžiu	
B. Sąveika ir raiška raštu	
C. Klausymas	
D. Skaitymas	
E. Gramatika	
F. Žodynas	
G. Kultūra	
Ištekliai	29
Pamokos planavimas	32
A. Mokymosi uždavinių formulavimas	
B. Pamokos turinys	
C. Pamokos organizavimas	
Pamokos vedimas	37
A. Pamokos plano įgyvendinimas	
B. Turinys	
C. Bendravimas su mokiniais	
D. Klasės valdymas	
E. Pamokoje vartojama kalba	
Savarankiškas mokymasis	43
A. Mokinių savarankiškumas	
B. Namų darbai	
C. Projektai	
D. Aplankai	
E. Virtualioji mokymosi aplinka	
F. Popamokinė veikla	
Vertinimas	50
A. Vertinimo priemonių kūrimas	
B. Vertinimas	
C. Įsivertinimas ir bendramokslių vertinimas	
D. Kalbinė atliktis	
E. Kultūra	
F. Klaidų analizavimas	
Apmatymų lentelė	57

Kontekstas

Įvadas

Didelę įtaką su mokymu susijusiems sprendimams turi švietimo ir socialinis kontekstas, kuriame mokytojai dirba. Šį kontekstą labiausiai apibrėžia Bendrųjų ugdymo planų ir (arba) mokyklos ugdymo planų reikalavimai. Taip pat gali būti tarptautinių rekomendacijų ir dokumentų, į kuriuos turi būti atsižvelgiama. Dar vienas aspektas, galintis turėti didelės įtakos mokytojų darbui, yra vidiniai mokymo įstaigos apribojimai. Be to, bendrieji tikslai ir konkretūs mokinių poreikiai taip pat lemia mokytojų veiklos pobūdį.

Kalbų mokytojai atlieka daug vaidmenų. Jie ne tik moko savo dalyko, bet ir aiškina kalbų mokymosi svarbą mokiniams, tėvams ir plačiajai visuomenei, plečia žinias ir lavina įgūdžius, kuriuos mokiniai jau turi.

Mokytojai privalo nuolatos tobulėti profesiskai įsivertindami save bei vertindami kolegas, sekdami naujausią savo srities informaciją.

A. Bendrosios programos

1. Suprantu Bendrosiose programose ir mokyklos ugdymo programose iškeltus reikalavimus.

2. Gebu sudaryti kalbų kursų programas, atitinkančias Bendrųjų programų ir mokyklos ugdymo programų reikalavimus.

3. Suprantu atitinkamuose Europos dokumentuose (pavyzdžiui, „Bendrieji Europos kalbų metmenys“, „Europos kalbų aplankas“) suformuluotus principus.

4. Suprantu ir gebu tinkamai integruoti Europos dokumentų (pavyzdžiui, „Bendrieji Europos kalbų metmenys“, „Europos kalbų aplankas“) turinį į savo mokymą.

B. Tikslai ir poreikiai

1. Suprantu asmeninę, intelektinę ir kultūrinę kalbų mokymosi vertę.

2. Gebu siekti bendrųjų, ilgalaikių tikslų, kurie kildinami iš poreikių ir lūkesčių.

3. Gebu atsižvelgti į įvairiai kintančią motyvaciją mokantis kitos kalbos.

4. Gebu atsižvelgti į pažintinius mokinių poreikius (problemų sprendimas, paskata bendrauti, žinių įgijimas ir t. t.).

5. Gebu atsižvelgti į emocinius mokinių poreikius (sėkmės pojūtis, pasitenkinimas ir t. t.).

6. Gebu įvertinti ir atsižvelgti į socialinių švietimo partnerių (darbdavių, tėvų, finansinės paramos teikėjų ir t. t.) lūkesčius ir įtaką.

7. Gebu atsižvelgti į pasiekimų lygmenis, nurodytus Bendrosiose programose (pavyzdžiui, grįstus „Bendraisiais Europos kalbų metmenimis“).

C. Kalbų mokytojo vaidmuo

1. Gebu paaiškinti mokiniams, tėvams ir kitiems žmonėms kalbų mokymosi svarbą ir pranašumus.

2. Suprantu skirtingų kultūrinių aplinkų, kuriose gyvena mokiniai, įtaką kalbų mokymuisi ir gebu panaudoti tai ugdymo procese.

3. Gebu atsižvelgti į tai, kad mokiniai jau moka ir kitų kalbų, ir gebu padėti jiems remtis tomis žiniomis mokantis dar vienos kalbos.

4. Savo darbe gebu vadovautis atitinkamomis kalbos, mokymosi, kultūros ir kt. teorijomis bei tyrimų duomenimis.

5. Gebu kritiškai vertinti savo darbą remdamasi(s) turima patirtimi, mokinių nuomone ir mokymosi rezultatais bei atitinkamai koreguoti mokymo procesą.

6. Gebu kritiškai vertinti savo darbą pagal teorinius principus.

7. Gebu priimti savo bendramokslių ir praktikos vadovų nuomonę bei atsižvelgti į ją savo darbe.

8. Stebėdama(s) savo bendramokslių darbą gebu atpažinti įvairius metodinius mokymo aspektus ir teikti konstruktyvią grįžtamąją informaciją.

9. Gebu rasti straipsnių, žurnalų ir tyrimų duomenų, susijusių su konkrečiais mokymo ir mokymosi aspektais.

10. Tirdama(s) savo veiklą gebu atpažinti konkrečias pedagogines problemas, susijusias su mano mokiniais arba mano mokymu, ir spręsti jas.

D. Mokymo įstaigos ištekliai ir apribojimai

1. Gebu nuspręsti, kaip naudoti mano mokykloje esančius išteklius (projektorius, kompiuterius, biblioteką ir t. t.).

2. Žinau savo mokykloje galiojančius apribojimus bei esamus išteklius ir gebu atitinkamai koreguoti savo mokymą.

Metodas

Įvadas

Metodika (angl. *methodology*) – įvairūs mokymo būdai, taikomi siekiant mokymosi tikslų. Ji paremta teoriniais kalbos aprašymo, mokymo(si) ir vartojimo principais.

Atitinkami mokymo būdai taikomi padedant mokyti įvairių kalbos sistemos aspektų, tokių kaip gramatika, žodynas ir tarimas. Tačiau taikoma metodika turi atspindėti ir tai, kad tuo pačiu metu ir mokomasi visų šių kalbos aspektų, ir formuojasi tam tikri įgūdžiai, todėl minėtų kalbos aspektų mokymasis neturi būti atsietas nuo komunikacijos. Be to, atitinkama metodika būtina aiškinantis kultūros ir jos ryšio su kalba klausimus.

Mokytojai taiko tam tikrą mokymo metodiką ugdydami keturių pagrindinių rūšių gebėjimus – kalbėjimo, rašymo, klausymo ir skaitymo, ir tai atspindi aptarčių suskirstymas šioje EABKM dalyje. Tačiau bendraujant pamokoje žodžiu ar raštu, dažniausiai gebėjimai (du ar daugiau) integruojami ir retai ugdomi izoliuotai vienas nuo kito.

Metodą sudaro mokymo principų ir būdų visuma, apimanti konkretų mokymo būdų rinkinį (pvz., sugestopedija), kuris aiškiai apibrėžia mokytojo vaidmenį. Metodu vadiname „teorinį pamokoje vykstančių procesų pagrindimą“ (H. D. Brown, 2002, p. 11). Dažniausiai jis išreiškiamas visuma principų, kurie padeda pasirinkti tinkamus mokymo būdus. Tokių metodų pavyzdžiai yra komunikacinis kalbų mokymo metodas ir į užduotį orientuotas mokymasis.

A. Sąveika ir raiška žodžiu

1. Gebu sukurti palaikymo atmosferą, kuri skatina mokinius atlikti kalbėjimo užduotis.

2. Gebu vertinti ir parinkti prasmingas monologo ir dialogo užduotis, kurios įtraukia įvairių gebėjimų mokinius.

3. Gebu vertinti ir parinkti prasmingas monologo ir dialogo užduotis, kurios skatina mokinius reikšti savo nuomonę, atskleisti savo tapatybę, kultūrą ir t. t.

4. Gebu vertinti ir parinkti įvairias prasmingas monologo ir dialogo užduotis (diskusija, vaidmenų žaidimas, problemų sprendimas ir t. t.), kurios ugdo kalbos sklandumą.

5. Gebu vertinti ir parinkti įvairias užduotis, kurios padeda mokiniams susipažinti su įvairiais tekstų tipais ir išmokti juos vartoti (pokalbiai telefonu, susitarimai, kalbos ir t. t.).

6. Gebu vertinti ir parinkti įvairią medžiagą, skatinančią bendrauti žodžiu (vaizdinės priemonės, tekstai, autentiška medžiaga ir t. t.).

7. Gebu vertinti ir parinkti užduotis, kurios leidžia mokiniams dalyvauti kalbiniuose mainuose (pokalbiuose, pasitarimuose ir t. t.), pasisakyti ar tinkamai reaguoti į kitų dalyvių pasisakymus.

8. Gebu vertinti ir parinkti įvairias užduotis, kurios padeda mokiniams atpažinti ir vartoti būdingą šnekamosios kalbos stilių ir struktūras (neoficiali kalba, intarpai ir t. t.).

9. Gebu padėti mokiniams naudoti komunikacines strategijas (paprastyti paaiškinti, pasitikrinti, ar teisingai suprato ir t. t.) ir kompensacines strategijas (perfrazuoti, supaprastinti ir t. t.) bendraujant žodžiu.

10. Gebu vertinti ir parinkti įvairius metodus, padedančius supažindinti mokinius su mokomosios kalbos garsais ir išmokti juos skirti ir tarti.

11. Gebu vertinti ir parinkti įvairius metodus, padedančius supažindinti mokinius su kirčiu, ritmu, intonacija ir išmokti juos tinkamai vartoti.

12. Gebu vertinti ir parinkti įvairias kalbėjimo užduotis, lavinančias kalbos taisyklingumą (gramatika, žodžių parinkimas ir t. t.).

B. Sąveika ir raiška raštu

1. Gebu vertinti ir parinkti prasmingas užduotis, kurios ugdo mokinių kūrybingumą.

2. Gebu vertinti ir parinkti įvairias prasmingas užduotis raštu, kurios supažindina mokinius su kalba, vartotina įvairių tipų tekstuose (laiškuose, apsakymuose, pranešimuose ir t. t.), ir moko ją vartoti.

3. Gebu vertinti ir parinkti tinkamus įvairių tipų tekstus, kuriais mokiniai gali remtis kurdami savo tekstus raštu.

4. Gebu vertinti ir parinkti įvairią medžiagą (autentišką medžiagą, vaizdines priemones ir t. t.), skatinančią rašyti.

5. Gebu vertinti ir parinkti užduotis, kurios padeda mokiniams bendrauti raštu (elektroniniais laiškais, kreipiantis dėl darbo ir t. t.), kurti atitinkamus tekstus ar tinkamai atsakyti į kitų rašytus tekstus.

6. Gebu padėti mokiniams, atliekantiems rašymo užduotis, rinkti informaciją ir ją dalintis.

7. Gebu padėti mokiniams planuoti tekstus raštu, parinkti tinkamą jų struktūrą (pavyzdžiui, „tinklo nėrimas“, planai).

8. Gebu padėti mokiniams kontroliuoti rašymo procesą, apmąstyti, redaguoti ir tobulinti tekstus raštu.

9. Gebu panaudoti mokinių nuomones ir jų tarpusavio vertinimą rašymo procese.

10. Gebu įvairiais būdais padėti mokiniams suprasti teksto struktūrą, rišlumo, glaudumo sąvokas ir mokyti kurti tekstus, remiantis šiomis žiniomis.

11. Gebu vertinti ir parinkti įvairius metodus mokyti mokinius rašybos taisyklių ir jų išimčių.

12. Gebu vertinti ir parinkti rašymo užduotis, kurios padeda įtvirtinti žinias (gramatikos, žodyno, rašybos ir t. t.).

C. Klausymas

1. Gebu parinkti tekstus pagal mokinių poreikius, pomėgius ir kalbos mokėjimo lygį.

2. Gebu pateikti įvairias užduotis, kurios padeda mokiniams geriau suprasti vėliau klausomą tekstą.

3. Gebu skatinti mokinius klausant teksto remtis turimomis atitinkamos temos žiniomis ir numatymu.

4. Gebu kurti ir parinkti įvairias užduotis, padedančias ugdyti įvairias klausymo strategijas (klausymas siekiant suprasti teksto esmę ar išgirsti konkrečią informaciją ir t. t.).

5. Gebu kurti ir parinkti įvairias užduotis, padedančias mokiniams atpažinti ir suprasti šnekamosios kalbos ypatybes (balso toną, intonaciją, kalbėjimo stilių ir t. t.).

6. Gebu padėti mokiniams taikyti atitinkamas strategijas, susidūrus su šnekamajai kalbai būdingais trukdžiais (fono triukšmu, daugiažodiškumu ir t. t.).

7. Gebu padėti mokiniams taikyti strategijas sunkiems ar nežinomiems teksto žodžiams suprasti.

8. Gebu vertinti ir parinkti įvairias užduotis, atliekamas išklausius tekstą ir padedančias susieti klausymo ir kitus kalbinius įgūdžius.

D. Skaitymas

1. Gebu parinkti tekstus pagal mokinių poreikius, pomėgius ir kalbos mokėjimo lygį.

2. Gebu pateikti įvairias užduotis, padedančias geriau suprasti skaitomą tekstą.

3. Gebu skatinti mokinius skaitant tekstą remtis turimomis atitinkamos temos žiniomis ir numatymu.

4. Gebu taikyti tinkamus tekstų skaitymo pamokoje būdus (pavyzdžiui, garsiai, tyliai, grupėmis ir t. t.).

5. Gebu skirti įvairias užduotis, kurios padeda ugdyti įvairias skaitymo strategijas pagal skaitymo tikslą (permesti akimis tekstus ieškant tinkamos informacijos ar siekiant suprasti teksto esmę ir t. t.).

6. Gebu padėti mokiniams mokytis įvairių strategijų sunkiems ar nežinomiems teksto žodžiams suprasti.

7. Gebu vertinti ir parinkti įvairias užduotis, atliekamas perskaičius tekstą ir padedančias susieti skaitymo ir kitus kalbinius įgūdžius.

8. Gebu rekomenduoti knygas pagal mokinių poreikius, pomėgius ir kalbos mokėjimo lygį.

9. Gebu padėti mokiniams ugdyti kritinio skaitymo įgūdžius (apmąstymas, interpretavimas, analizė ir kt.).

E. Gramatika

1. Gebu pristatyti gramatikos vienetą ir padėti mokiniams jį išmokti, vartojant prasminguose kontekstuose ir tekstuose.

2. Gebu įvairiais būdais pristatyti naujus ar nežinomus gramatikos vienetus ir padėti mokiniams juos suprasti (mokytojo pristatymas, suvokimo ugdymas, atradimo metodas ir t. t.).

3. Gebu atsakyti į mokinių užduodamus klausimus apie gramatiką ir, jei reikia, naudotis atitinkamais gramatikos žinynais.

4. Gebu vartoti gramatikos metakalbą, jei to reikia tenkinant mokinių poreikius.

5. Gebu vertinti ir parinkti gramatikos pratimus ir užduotis, kurios skatina mokytis ir bendrauti raštu ir žodžiu.

F. Žodynas

1. Gebu vertinti ir parinkti įvairias užduotis, padedančias mokiniams mokytis žodžių.

2. Gebu vertinti ir parinkti užduotis, kurios padeda mokiniams vartoti naujus žodžius bendraujant žodžiu ir raštu.

3. Gebu vertinti ir parinkti užduotis, padedančias mokiniams suprasti funkcinių kalbos stilių skirtumus.

G. Kultūra

1. Gebu vertinti ir parinkti įvairius tekstus, įvairių šaltinių medžiagą ir užduotis, kurios skatina mokinius domėtis savo ir kitakalbių žmonių kultūra (kultūriniai faktai, įvykiai, požiūriai, tapatybė ir t. t.) ir padeda jiems geriau ją suprasti.

2. Gebu sudaryti galimybes mokiniams tyrinėti mokomos kalbos bendruomenių kultūrą už mokyklos ribų (internetu, elektroniniais laiškais ir t. t.).

3. Gebu vertinti ir parinkti įvairius tekstus, įvairių šaltinių medžiagą ir užduotis, kurios supažindina mokinius su sociokultūrinių elgesio normų panašumais ir skirtumais.

4. Gebu vertinti ir parinkti užduotis (vaidmenų žaidimai, situacijų kūrimas ir t. t.), kurios padeda mokiniams ugdytis sociokultūrinę kompetenciją.

5. Gebu vertinti ir parinkti įvairius tekstus, įvairių šaltinių medžiagą ir užduotis, kurios padeda mokiniams suprasti „kitoniškumo“ sąvoką ir įvairias vertybių sistemas.

6. Gebu vertinti ir parinkti tekstus, įvairių šaltinių medžiagą ir užduotis, kurios padeda mokiniams suprasti, kas yra stereotipiniai požiūriai, ir juos įvertinti.

7. Gebu vertinti ir parinkti užduotis, kurios padeda mokiniams geriau pažinti įvairias kultūras.

8. Gebu vertinti ir parinkti įvairius tekstus ir užduotis, kurios padeda mokiniams suvokti glaudų kultūros ir kalbos ryšį.

Ištekliai

Įvadas

Ši EABKM dalis skirta įvairiems šaltiniams, kuriuose mokytojai ieško savo mokiniams naudingų idėjų, tekstų, užduočių, aiškinamosios medžiagos ir kurie padeda mokytojams kurti savo idėjas, tekstus, užduotis ir aiškinamąją medžiagą. Vadovėlio naudojimo būdai labai priklauso nuo šalies konteksto ir Bendrųjų programų reikalavimų. Vietos kontekstas bei konkrečios mokymo įstaigos turimi ištekliai ir apribojimai turi įtakos tam, kokia įranga yra naudojama ir kaip parenkama ir kuriama reikiama mokymo medžiaga. Šaltinių pobūdį ir naudojimo būdus lemia mokinių tikslai ir poreikiai, amžius, kalbos mokėjimo lygis, motyvacija ir pomėgiai. Todėl mokymosi procese – pamokų klasėje metu ar mokantis savarankiškai – turėtų būti naudojami ne tik įprastiniai vadovėliai, tekstai ir užduotys, bet ir mokytojų bei mokinių sukurtos priemonės, tekstai, užduotys.

1. Gebu parinkti ir vertinti įvairius vadovėlius ir medžiagą, tinkamą tam tikro amžiaus, pomėgių ir kalbos mokėjimo lygmens mokiniams.

2. Gebu parinkti savo mokiniams tinkamus tekstus ir kalbines užduotis iš vadovėlių.

3. Gebu rasti ir parinkti klausymo ir skaitymo medžiagą pagal savo mokinių poreikius iš įvairių šaltinių, tokių kaip literatūra, žiniasklaida ir internetas.

4. Gebu naudoti idėjas ir medžiagą, pateiktą mokytojo knygose ir pagalbinėse knygose.

5. Gebu kurti mokymosi medžiagą ir užduotis savo mokiniams.

6. Gebu rekomenduoti žodynus ir kitas aiškinamąsias knygas savo mokiniams.

7. Gebu padėti mokiniams kurti mokymosi medžiagą sau ir kitiems mokiniams.

8. Gebu parinkti savo mokiniams tinkamą IKT medžiagą ir užduotis bei naudoti jas pamokoje.

9. Gebu kurti IKT medžiagą ir užduotis savo mokiniams.

10. Gebu padėti savo mokiniams ieškoti informacijos internete.

11. Gebu naudoti ir kritiškai vertinti IKT mokomašias programas ir virtualiąsias aplinkas.

Pamokos planavimas

Įvadas

Planuojant atskiras pamokas ar ilgesnio laikotarpio mokymą svarbiausi didaktiniai klausimai yra šie: **kodėl** keliamas būtent toks mokymosi tikslas, **kokią** mokymosi medžiagą pasirinkti ir **kaip** ją naudoti.

Mokytojui svarbiausia žinoti, kodėl jis nusprendė pamokoje naudoti būtent šią medžiagą ir kodėl parinko būtent tokias užduotis. Šiuos sprendimus lemia Bendrųjų programų reikalavimai ir konkrečios mokinių grupės ypatybės. Mokytojai privalo išmanyti Bendrąsias programas ir gebėti paversti įvairius jų punktus aiškiais, mokiniams suprantamais tikslais ir uždaviniais.

Mokymosi turinio pasirinkimas yra glaudžiai susijęs su išsikeltais tikslais. Dažniausiai nepakanka nuosekliai naudotis vadovėliais, nes jie atspindi tik jų autorių Bendrųjų programų išmanymą, bet retai atitinka konkrečių mokinių poreikius.

Mokymosi užduotys numatomos atsižvelgiant į mokymosi tikslus ir mokymosi turinį, todėl mokytojai privalo numatyti, kaip jų mokiniai pasieks šiuos tikslus naudodamiesi šia medžiaga. Planuojant pamoką vienodai svarbu yra tai, kiek mokytojas išmano kalbų mokymosi teorijas, įvairius metodus, išteklius bei mokinių veiklą, ir tai, kiek jis pažįsta konkrečių mokinių gebėjimus.

A. Mokymosi uždavinių formulavimas

1. Gebu išskirti konkrečius Bendrųjų programų reikalavimus ir suformuluoti mokymosi tikslus ir uždavinius, atitinkančius mano mokinių poreikius bei pomėgius.

2. Gebu formuluoti konkrečius mokymosi uždavinius atskiroms pamokoms ir (arba) mokymo laikotarpiams.

3. Gebu formuluoti uždavinius, kurie skatina mokinius visiškai realizuoti savo galimybes.

4. Gebu kelti uždavinius, atsižvelgdama(s) į skirtingus mokinių gebėjimų lygius ir individualius mokymosi poreikius.

5. Formuluodama(s) uždavinius gebu atsižvelgti į įgūdžius, temas, situacijas, kalbos sistemą (funkcijas, sąvokas, formas ir t. t.).

6. Gebu kelti uždavinius, kurie skatina mokinius apmąstyti savo mokymąsi.

B. Pamokos turinys

1. Gebu nuosekliai planuoti ir įvairinti atskirų pamokų ir ilgesnių mokymo laikotarpių mokymo turinį.

2. Gebu parinkti ir tarpusavyje derinti užduotis įvairiems gebėjimams ugdyti.

3. Gebu tarpusavyje sieti klausymo, skaitymo, rašymo ir kalbėjimo užduotis.

4. Gebu numatyti užduotis, kuriomis pabrėžiamas glaudus kalbos ir kultūros ryšys.

5. Gebu numatyti užduotis, kurios susieja gramatikos ir žodyno mokymąsi su komunikacija.

6. Gebu pasirengti mokyti kai kurias kitų mokomųjų dalykų temas savo mokomąja kalba (integruotas mokymas, IDUKM ir kt.).

7. Gebu nuspręsti, kiek pamokos laiko reikės konkrečiai temai ir užduotims, ir atitinkamai jį planuoti.

8. Gebu kurti užduotis, kurios parodo mokiniams, ką jie jau moka, ir skatina naudotis turimomis žiniomis.

9. Gebu įvairias užduotis derinti taip, kad mokiniams nuolat būtų įdomu.

10. Gebu derinti įvairias užduotis pagal individualius mokinių mokymosi stilius.

11. Gebu priimti mokinių nuomonę ir komentarus ir remtis jais planuodama(s) kitas pamokas.

12. Gebu įtraukti mokinius į pamokų planavimą.

C. Pamokos organizavimas

1. Gebu parinkti tinkamas pamokos organizavimo formas (individualus darbas, darbas su visa klase, poromis ir grupėmis) ir tinkamai jas planuoti.

2. Gebu numatyti laiką individualiems mokinių pasisakymams ir tarpusavio sąveikai.

3. Gebu numatyti, kada ir kaip pamokoje bus vartojama kalba, kurios mokomasi, įskaitant ir metakalbą.

4. Gebu planuoti atskiras pamokas ir mokymą ilgesnį laikotarpį kartu su kitais mokytojais ir (arba) būsimais mokytojais (komandinis mokymas, pamokos vedimas su kitų dalykų mokytojais ir t. t.).

Pamokos vedimas

Įvadas

EABKM dalyje apie pamokos vedimą atkreipsime Jūsų dėmesį į mokytojo veiklą šiuolaikinėje kalbų pamokoje ir į reikiamus įgūdžius. Pirmoji aptarčių grupė atspindi pamokos plano įgyvendinimą, kuris apima gebėjimą nuosekliai, tačiau lanksčiai išdėstyti užduotis, atsižvelgti į mokinių turimą mokymosi patirtį ir į individualius mokinių mokymosi rezultatus.

Šioje dalyje taip pat pabrėžiama mokytojo bendravimo su klase svarba mokymo ir mokymosi procese. Atkreipkite dėmesį į atskirus tokio bendravimo elementus – nusiteikimą mokyti pamokos pradžioje, mokinių dėmesio išlaikymą, mokinių iniciatyvos ir aktyvaus dalyvavimo skatinimą ir darbą su mokiniais, kurių mokymosi stiliai ir mokymosi strategijos skirtingi. Čia taip pat smulkiai aprašomi mokytojo gebėjimai valdyti klasėje vykstančius procesus, organizuoti darbą įvairiais būdais ir naudoti įvairius šaltinius, mokymo priemones ir IKT.

Paskutinės aptarčių grupės tikslas – atkreipti Jūsų dėmesį į mokytojo vartojamą mokomąją kalbą pamokoje. Remiantis patirtimi ir tyrimų duomenimis galima teigti, kad čia aptariamiems įgūdžiams ugdyti svarbu tinkamai nuspręsti, kada ir kokiais tikslais naudingiausia vartoti mokomąją kalbą, o kada – gimtąją kalbą. Taip pat svarbus mokytojo gebėjimas padėti mokiniams suprasti tai, kas sakoma ar parašyta, ir skatinti juos vartoti mokomąją kalbą bendraujant su mokytoju ir tarpusavyje.

A. Pamokos plano įgyvendinimas

1. Gebu pradėti pamoką taip, kad sutelkčiau mokinių dėmesį į mokymąsi.

2. Gebu lanksčiai naudotis pamokos planu ir reaguoti į mokinių susidomėjimo svyravimus per pamoką.

3. Gebu užtikrinti, kad mokiniai, grupės ar visa klasė sklandžiai pereitų nuo vienos užduoties prie kitos.

4. Gebu koreguoti pamokos laiko planą susidarius nenumatytoms situacijoms.

5. Gebu keisti pamokos užduočių laiką pagal individualius mokinių poreikius.

6. Gebu sėkmingai užbaigti pamoką.

B. Turinys

1. Gebu pristatyti kalbinį turinį (naujus ir tuos, apie kuriuos mokiniai jau yra girdėję, kalbos vienetus, temas ir t. t.) būdais, tinkančiais atskiriems mokiniams ir atskiroms jų grupėms.

2. Gebu sieti tai, ko mokau, su mokinių turimomis žiniomis ir ankstesne kalbų mokymosi patirtimi.

3. Gebu sieti tai, ko mokau, su einamaisiais vietiniais ir tarptautiniais įvykiais.

4. Gebu sieti kalbą, kurios mokau, su ta kalba kalbančių žmonių kultūra.

C. Bendravimas su mokiniais

1. Gebu tinkamai susodinti mokinius klasėje ir sutelkti jų dėmesį pamokos pradžioje.

2. Gebu išlaikyti mokinių dėmesį per visą pamoką.

3. Gebu tinkamai reaguoti ir palaikyti mokinių iniciatyvą ir norą bendrauti.

4. Gebu skatinti mokinius aktyviai dalyvauti mokymosi procese, kai tik tai įmanoma.

5. Gebu pritaikyti mokymo procesą įvairių mokinių mokymosi stiliams.

6. Gebu paaiškinti mokiniams įvairias mokymosi strategijas ir padėti jiems jas ugdytis.

D. Klasės valdymas

1. Gebu atlikti įvairius vaidmenis (informacijos šaltinis, tarpininkas, vadovas ir t. t.) pagal mokinių poreikius ir užduočių reikalavimus.

2. Gebu sudaryti sąlygas mokiniams dirbti individualiai, poromis, grupėmis ir visa klase bei vadovauti šiam darbui.

3. Gebu parengti ir veiksmingai naudoti mokymo priemones (korteleles su žodžiais ar paveikslėliais, schemas ir t. t.).

4. Gebu veiksmingai naudotis mokymui skirta įranga (projektoriumi, IKT, vaizdajuosčių leistuvu ir t. t.).

5. Gebu padėti mokiniams naudotis įvairiomis IKT klasėje ir už jos ribų.

E. Pamokoje vartojama kalba

1. Gebu vesti pamoką ta kalba, kurios mokau.

2. Gebu nuspręsti, kada tinka ir netinka vartoti kalbą, kurios mokau.

3. Gebu vartoti kalbą, kurios mokau, kaip metakalbą.

4. Gebu taikyti įvairias strategijas, kai mokiniai nesupranta kalbos, kurios mokau.

5. Gebu skatinti mokinius atliekant užduotis vartoti kalbą, kurios mokau.

6. Gebu skatinti mokinius, kai tai naudinga, sieti kalbą, kurios mokau, su kitomis kalbomis, kuriomis jie kalba arba kurių yra išmokę.

Savarankiškas mokymasis

Įvadas

Mokykloje kalbų mokomasi ir individualiai, ir kartu su bendraamžiais, ir savarankiškai su mokytojo pagalba. Taip kiekvienam mokiniui ar mokinių grupėms sudaromos salygos prisiimti atsakomybę už tam tikrus savo mokymosi proceso aspektus, siekiant maksimaliai atskleisti savo galimybes.

Kalbant apie mokinio savarankiškumą ir projektinius darbus, prisiimti atsakomybę reiškia savarankiškai formuluoti uždavinius, pasirinkti mokymosi turinį, veiklą, numatyti rezultatus ir vertinimo būdus. Pagal situaciją atsižvelgiama į visus arba tik į kai kuriuos iš šių dalykų. Savarankiškas mokymasis yra viena iš sudedamųjų užsienio kalbos mokymosi proceso dalių, o ne papildomas mokymo būdas. Mokytojai privalo mokėti planuodami pamokas sudaryti užduotis, kurios padeda mokiniams pasirinkti ir apmąstyti bei įvertinti savo mokymąsi. Ap- lankai gali padėti konkrečiam mokiniui ir jo mokytojui stebėti mokymosi procesą ir pastebėti svarbius jo aspektus.

Namų darbai ir įvairi popamokinė veikla suteikia papildomų galimybių mokytis kalbų moky- kloje. Mokytojo pareiga yra sudaryti sąlygas mokiniams mokytis ir po pamokų.

IKT atlieka vis svarbesnį vaidmenį mokantis užsienio kalbų, todėl mokytojai turi būti susipa- žinę su informacinėmis sistemomis ir gebėti bendrauti naudojantis kompiuteriu. Kolektyvinio mokymosi aplinka ir tinkamas individualus naudojimas IKT informacijos šaltiniais ugdo savarankiško mokymosi įgūdžius.

A. Mokinių savarankiškumas

1. Gebu vertinti ir parinkti įvairias užduotis, kurios padeda mokiniams apmąstyti turimas žinias ir kompetencijas.

2. Gebu vertinti ir parinkti įvairias užduotis, kurios padeda mokiniams atpažinti ir apmąstyti jiems būdingus mokymosi procesus ir mokymosi stilius.

3. Gebu padėti mokiniams formuluoti tikslus ir uždavinius ir planuoti mokymąsi.

4. Gebu vertinti ir parinkti užduotis, kurios padeda mokiniams apmąstyti konkrečias mokymosi strategijas ir gebėjimus bei juos ugdytis.

5. Gebu padėti mokiniams pasirinkti užduotis ir veiklą pagal individualius poreikius ir pomėgius.

6. Gebu padėti mokiniams apmąstyti ir įvertinti jų mokymosi veiklą bei rezultatus.

B. Namų darbai

1. Gebu vertinti ir parinkti užduotis, labiausiai tinkamas mokiniams atlikti namuose.

2. Gebu tartis su mokiniais dėl namų darbų skyrimo.

3. Kai reikia, gebu teikti paramą mokiniams, kad jie sugebėtų atlikti namų darbus savarankiškai, ir padėti jiems planuoti savo laiką.

4. Gebu vertinti atliktus namų darbus pagal aiškius ir pagrįstus kriterijus.

C. Projektai

1. Gebu planuoti projektinius darbus, kuriais siekiama aktualių tikslų ir uždavinių, bei jiems vadovauti.

2. Gebu planuoti ir organizuoti tarpdalykinius projektus savarankiškai ar kartu su kitais mokytojais.

3. Gebu padėti mokiniams priimti sprendimus įvairių projekto etapų metu.

4. Gebu skatinti mokinius apmąstyti savo darbą (dienoraščiuose, žurnaluose ir t. t.).

5. Gebu padėti mokiniams naudotis tinkamomis priemonėmis savo darbui pristatyti.

6. Gebu vertinti projekto eigą ir rezultatus kartu su mokiniais.

D. Aplankai

1. Gebu kelti konkrečius tikslus ir uždavinius dirbant su aplankais (įvertinant visą mokymosi laikotarpį, atliekant tęstinį vertinimą ir t. t.).

2. Gebu aiškiai ir sistemingai planuoti darbą su aplankais.

3. Gebu vadovauti darbui su aplankais ir dalykiškai teikti grįžtamąją informaciją.

4. Gebu vertinti aplankus pagal aiškius ir pagrįstus kriterijus.

5. Gebu skatinti mokinius vertinti savo pačių ir kitų mokinių darbą su aplankais.

E. Virtualioji mokymosi aplinka

1. Gebu naudotis įvairiomis IKT (el. paštu, internetu, kompiuterių programomis ir t. t.).

2. Gebu patarti mokiniams, kaip rasti reikiamas IKT priemones (internetu svetaines, paieškos sistemas, kompiuterių programas ir t. t.) ir įvertinti jų tinkamumą.

3. Gebu inicijuoti ir tvarkyti įvairią mokymosi aplinką (elektronines mokymosi aplinkas, diskusijų forumus, internetu svetaines ir t. t.).

F. Popamokinė veikla

1. Gebu nuspręsti, kada ir kokia popamokinė veikla (mokinių kuriami žurnalai, klubai, būreliai, ekskursijos ir t. t.) padeda veiksmingiau mokytis.

2. Gebu formuluoti mokyklinių išvykų, mainų ir tarptautinio bendradarbiavimo programų tikslus ir uždavinius.

3. Gebu padėti organizuoti mainus bendradarbiaudama(s) su reikiamais asmenimis ir institucijomis.

4. Gebu įvertinti, ko išmoko mokiniai dalyvaudami mokyklinėse išvykose, mainų ir tarptautinėse bendradarbiavimo programose.

Vertinimas

Įvadas

Šioje EABKM dalyje dėmesys kreipiamas į sprendimus, kuriuos mokytojai priima vertindami mokymosi procesus ir rezultatus. Tenka atsakyti į tokius plačius klausimus kaip: **ką** vertinti, **kada** vertinti, **kaip** vertinti ir kaip panaudoti vertinimo metu gautą informaciją mokymuisi skatinti ir mokymo procesui tobulinti.

Vertinimo metodas dažnai būna kontroliniai darbai ir egzaminai, kurie pateikia momentinį mokinio kompetencijų ir atlikties vaizdą. Jie gali būti skirti mokinio turimoms kalbos ar kultūros žinioms, veiklai ar gebėjimui vartoti kalbą tikroviškose situacijose įvertinti. Rengdami patikrinimo užduotis, mokytojai turi atkreipti dėmesį į tai, kiek jos atitinka kalbos mokymosi tikslus ir uždavinius ir kiek patikimos yra vertinimo procedūros. Taip pat verta pagalvoti, ar iš tikro apsimoka rengti ir organizuoti tokį patikrinimą ir kaip išvengti galimo neigiamo jo poveikio mokymui.

Tokios vertinimo formos kaip aplankai pateikia tęstinį mokinio daromos pažangos vaizdą, jas gali naudoti ir mokytojai, ir mokiniai. Tokios priemonės kaip „Europos kalbų aplankas“ yra vertingi įsivertinimo įrankiai.

Vertinimo procedūros gali būti taikomos atliekant apibendrinamąjį vertinimą, pavyzdžiui, rašant pažymį trimestro ar semestro pabaigoje, arba atliekant formuojamąjį vertinimą, pavyzdžiui, aprašant tai, kas mokiniui sekasi geriau ir kas – prasčiau, kad mokytojui ir (arba) mokiniui būtų lengviau planuoti tolesnį darbą.

A. Vertinimo priemonių kūrimas

1. Gebu vertinti ir parinkti veiksmingus vertinimo būdus (kontrolinius darbus, apžvalkus, įsivertinimą ir t. t.) pagal mokymosi tikslus ir uždavinius.

2. Gebu tartis su mokiniais, kaip turėtų būti vertinamas jų darbas ir padaryta pažanga.

3. Gebu kurti ir pamokoje naudoti užduotis, kurios padeda kontroliuoti ir vertinti mokinių aktyvumą ir mokymosi rezultatus.

B. Vertinimas

1. Gebu nustatyti, kas mokiniui sekasi gerai ir kurių sričių gebėjimus reikėtų tobulinti.

2. Gebu vertinti mokinių gebėjimą dirbti savarankiškai ir bendradarbiaujant.

3. Gebu naudotis vertinimo procesu ir rezultatais savo mokymui tobulinti ir atskirų mokinių ar jų grupių mokymuisi planuoti (t. y. gebu taikyti formuojamąjį vertinimą).

4. Gebu aprašyti savo mokinių mokymąsi ir pažangą taip, kad būtų aišku ir suprantama mokiniams, jų tėvams ir kt.

5. Gebu taikyti vertinimo priemones ((pažangumo) ataskaitas, kontrolinius sąrašus, pažymius ir t. t.), tinkamas mokinių pažangai fiksuoti ir kontroliuoti.

6. Gebu taikyti vertinimo skales, pateiktas „Bendruosiuose Europos kalbų metmenyse“.

7. Gebu vertinti mokinių mokymąsi pagal galiojančią įstaigos, šalies ar tarptautinę vertinimo sistemą.

8. Gebu rašyti pažymius už kontrolinius darbus ir egzaminus pagal patikimus ir aiškius vertinimo kriterijus.

C. Įsivertinimas ir bendramokslių vertinimas

1. Gebu padėti mokiniams kelti asmeninius tikslus ir įsivertinti savo pažangą.

2. Gebu padėti mokiniams vertinti bendramokslių mokymąsi.

3. Gebu padėti mokiniams naudotis „Europos kalbų aplanku“.

D. Kalbinė atliktis

1. Gebu vertinti mokinių gebėjimą kurti tekstus žodžiu pagal tokius kriterijus kaip turinys, apimtis, tikslumas, sklandumas, funkcinio stiliaus tinkamumas ir t. t.

2. Gebu vertinti mokinių gebėjimą kurti tekstus raštu pagal tokius kriterijus kaip turinys, apimtis, tikslumas, rišlumas, glaustumas ir t. t.

3. Gebu vertinti mokinių gebėjimą suprasti sakytinius tekstus, pavyzdžiui, suprasti girdimo teksto esmę, konkrečias ar visas detales, potekstę ir t. t.

4. Gebu vertinti mokinių gebėjimą suprasti parašytus tekstus, pavyzdžiui, suprasti skaitomo teksto esmę, konkrečias ar visas detales, potekstę ir t. t.

5. Gebu vertinti mokinių gebėjimą bendrauti žodžiu pagal tokius kriterijus kaip turinys, apimtis, tikslumas, sklandumas ir pokalbio strategijos.

6. Gebu vertinti mokinių gebėjimą bendrauti raštu pagal tokius kriterijus kaip turinys, apimtis, tikslumas, atsakymo tinkamumas ir t. t.

E. Kultūra

1. Gebu vertinti, kiek mokiniai išmano mokomąją kalbą vartojančių bendruomenių kultūros faktus, įvykius ir t. t.

2. Gebu vertinti mokinių gebėjimą lyginti savo kultūrą su mokomąją kalbą vartojančių bendruomenių kultūra.

3. Gebu vertinti mokinių gebėjimą tinkamai reaguoti ir elgtis susidūrus su mokomąją kalbą vartojančių bendruomenių kultūra.

F. Klaidų analizavimas

1. Gebu analizuoti mokinių daromas klaidas ir suprasti jų priežastis.

2. Gebu konstruktyviai teikti mokiniams grįžtamąją informaciją apie jų daromas klaidas.

3. Gebu, nagrinėdama(s) per pamoką daromas mokinių klaidas, mokymąsi ir bendravimą daryti veiksmingesnį.

4. Gebu, nagrinėdama(s) mokinių daromas sakytinės ir rašytinės kalbos klaidas, daryti mokymąsi veiksmingesnį, nemažinant mokinių pasitikėjimo savimi ir netrukdant bendrauti.

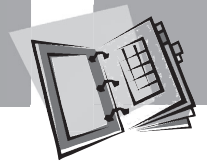

Apmąstymų (refleksijos) lentelė

Toliau pateikiamoje lentelėje galite įrašyti savo mintis apie atskiras aptartis.

Aptarties numeris	Įrašo data	Mano komentarai

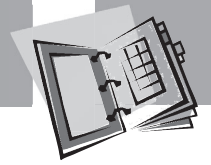
Kokia yra dosjė paskirtis?

Pagrindinė būsimojo mokytojo dosjė paskirtis yra pateikti įrodymų, kad Jūsų aptarčių įsivertinimas tiksliai atspindi konkrečius Jūsų gebėjimus. Jūs patys sprendžiate, kokius įrodymus pateikti, nes būtent Jūs geriausiai žinote, kokia medžiaga įtikinamiausiai iliustruoja Jūsų mokėjimus.

Kitas ne mažiau svarbus dosjė tikslas yra skatinti Jus apmąstyti savo daromą pažangą, savo kaip mokytojo tobulėjimą. Pavyzdžiui, peržiūrėję savo rašytus pamokų planus galbūt pastebėsite, kad turėtumėte numatyti daugiau būdų padėti atskiriems mokiniams visiškai atskleisti savo galimybes. Šiuo atveju savo dosjė galėtumėte pateikti įrodymų, kokias užduotis skyrėte konkrečioms mokiniams atlikti per konkretų laikotarpį. Ši medžiaga iliustruotų „Pamokos planavimo“ skyriaus 3 ir 4 aptartis.

Galite naudoti dosjė ir kitais tikslais. Pavyzdžiui, šį įrodymų rinkinį galite pateikti kitiems – dėstytojams, praktikos vadovams, egzaminuotojams, darbdaviams ir pan. Jūs patys sprendžiate, kaip naudosite šią priemonę savo aplinkybėmis.

Taip ši dosjė taps naudinga, išsamia Jūsų profesinio tobulėjimo apskaita. Savo nuožiūra čia įtrauksite vis įvairesnius įrodymus. Ilgainiui gali būti naudinga pamąstyti, kodėl nusprendžiate pateikti vienokią ar kitokią medžiagą ir kaip ji atskleidžia didėjančią Jūsų kompetenciją. Galbūt pastebėsite, kad vienas įrodymas iliustruoja kelis Jūsų gebėjimus ir todėl yra susijęs su keliomis aptartimis. Rinkdami įrodymus ilgesnį laiko tarpą galėsite nuspalvinti vis didesnę kiekvienos aptarčių juostos dalį. Tai padės geriau pažinti save ir ugdytis gebėjimą kelti asmeninius tikslus.

Ką dėti į dosjė?

Peržvelgus toliau pateikiamą sąrašą taps aišku, kad per studijų laikotarpį neįmanoma surinkti visus čia išvardintus įrodymus; kai kuriuos iš jų pateikti galėsite tik jau dirbdami mokytojais. Taigi nėra tikimasi, kad studijuodami į savo dosjė įtrauksite visus čia išvardintus dokumentus.

Kuriant ir papildant dosjė siūlome rinkti tokius dokumentus:

- A. Įrodymus iš savo vestų **pamokų**.
- B. Stebėtų **pamokų aprašymus** ir **vertinimus**.
- C. Detalias **ataskaitas, komentarus, analizes** ir kitus panašius dokumentus, kuriuos pateikia įvairūs su Jūsų kaip mokytojo rengimu susiję žmonės.
- D. Jūsų atliktos mokomosios veiklos bei mokinių užduočių ir jų atlikimo rezultatų **analizės** pavyzdžius.
- E. **Atskirų atvejų analizės** ir **veiklos tyrimų** pavyzdžius.
- F. **Apmatymų** (refleksijos) pavyzdžius.

A. Įrodymai iš Jūsų vestų **pamokų**:

- pamokų planai – parengti savarankiškai arba kartu su kitais, skirti vienai pamokai ar pamokų ciklui;
- išplėstiniai pamokų planai (pavyzdžiui, konkretūs pamokoje pavartoti mokomosios kalbos žodžiai) ir (arba) visų pamokų ar jų dalių įrašai;
- nufilmuota pamokos, pamokos dalių ar svarbių pamokos momentų medžiaga (pavyzdžiui, įvadinės pamokų užduotys, Jūsų ar mokinių vartojama mokomoji kalba, vertinimas pamokos metu, darbas poromis, atskirų mokinių atliekamos užduotys ir kt.);
- užduočių mokiniams pavyzdžiai, pamokoje naudojamos priemonės, mokymo ir mokymosi medžiaga, interneto svetainės ir kita Jūsų sukurta ir (arba) per pamokas ir po jų naudojama medžiaga bei Jūsų pasirinkimo paaiškinimas;
- kita.

Dokumentų sąrašas

Dok. Nr.	Data	Kategorija	Aprašymas	Komentarai

B. Stebėtų *pamokų aprašymai* ir *vertinimai*:

- mokytojų, praktikos vadovų arba dėstytojų pateikti stebėtų Jūsų vestų pamokų aprašai;
- Jūsų pačių ir (arba) kitų parašytas Jūsų vestų pamokų vertinimas;
- kita.

Dokumentų sąrašas

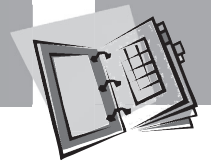
Dok. Nr.	Data	Kategorija	Aprašymas	Komentarai

C. Detalios **ataskaitos, komentarai, analizės** ir kiti dokumentai, kuriuos pateikia su Jūsų kaip mokytojo rengimu susiję žmonės:

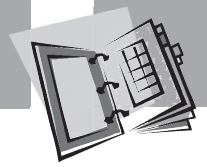
- praktikos vadovų ataskaitos, komentarai, pasiūlymai dėl tolesnės Jūsų veiklos;
- oficialus Jūsų profesinės veiklos vertinimas pagal nurodytus kriterijus (įstaigos, regioninius, nacionalinius reikalavimus ir kt.);
- mokytojų rengimo specialistų komentarai, aprašai, oficialios ataskaitos;
- kita.

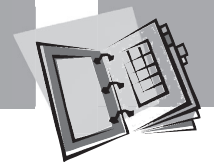
Dokumentų sąrašas

Dok. Nr.	Data	Kategorija	Aprašymas	Komentarai

D. Jūsų atliktos mokomosios veiklos bei mokinių užduočių ir jų atlikimo rezultatų **analizės** pavyzdžiai:

- žurnalai ar dienoraščiai, kurių įrašai suskirstyti pagal temas (pavyzdžiui, mokinių pažanga, mokytojo ir mokinių vartojama mokomoji kalba ir t. t.) ir skirti detaliai išanalizuoti po tam tikro laiko arba kuriuose aprašyta Jūsų mokomoji veikla ir mokinių mokymosi rezultatai per tam tikrą laiką;
- Jūsų ir (arba) kitų parengtos užduotys mokiniams, individualios ir bendrai atliekamos mokinių veiklos garso ir vaizdo įrašai bei jų naudingumo mokant(is) kalbos analizė;
- mokytojo veiklos pamokoje ir su ja susijusių mokinių mokymosi rezultatų analizė pagal pateiktus kriterijus;
- kita.

Dokumentų sąrašas

Dok. Nr.	Data	Kategorija	Aprašymas	Komentarai

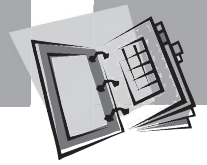
E. *Atskirų atvejų analizės* ir *veiklos tyrimų* pavyzdžiai:

- atskirų atvejų (pavyzdžiui, jaunesnių ar vyresnių mokinių ir jų grupių; ne itin gabių ar gabesnių mokinių ir t. t.) analizė;
- smulkūs veiklos tyrimai, skirti sau arba aptarti, apmąstyti, išanalizuoti su kitais;
- kita.

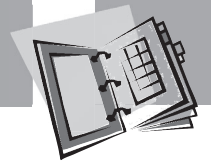
Dokumentų sąrašas

Dok. Nr.	Data	Kategorija	Aprašymas	Komentarai

F. *Apmąstymų* (refleksijos) pavyzdžiai:

- asmeniškai ir (arba) kartu su kitais parašyti darbai, kuriuose teorija siejama su praktika;
- pamąstymai apie kurias nors dabartinių kalbų mokymo teorijas;
- pamąstymai apie Jūsų asmenines kalbų mokymo ir mokymosi teorijas;
- individualiai arba kartu su kitais parašyti straipsniai į studentams ir (arba) mokytojams skirtus leidinius;
- kita.

Dokumentų sąrašas

Dok. Nr.	Data	Kategorija	Aprašymas	Komentarai

Šiame terminų žodyne apibrėžiami EABKM vartojami terminai, pateikiant tik tas jų reikšmes, kuriomis jie vartojami kalbos bei kalbų mokymo ir mokymosi kontekstuose. Kai kurie apibrėžimai paimti iš kitų šaltinių, kurie čia tik paminimi, o pilni jų pavadinimai pateikiami EABKM literatūros sąrašė. „Bendrieji Europos kalbų metmenys“ nurodomi trumpiniu BEKM. Visą informaciją apie šį leidinį rasite literatūros sąrašė (žr. *Council for Cultural Co-operation Education Committee, Modern Languages Division, Strasbourg, 2001*).

Žodynas

Aplankas (angl. *portfolio*) – plačiaja prasme dosjė arba darbų rinkinys, paprastai sukaupiamas vieno besimokančiojo per tam tikrą laiką ir skirtas jo pasiekimams pristatyti. Į jį dedami vertinimo lapai, kuriuos pildo pats besimokantysis ir (arba) kiti asmenys, rašto darbų pavyzdžiai, egzaminų rezultatai, pažymėjimai ir kiti mokymosi įrodymai (kasetės, kompiuterinės laikmenos ir t. t.). Visa ši aplanke sukaupta medžiaga yra besimokančiojo atlikto darbo įrodymai.

BEKM (angl. *CEFR*) – „Bendrieji Europos kalbų mokymosi, mokymo ir vertinimo metmenys“. Šį dokumentą sudarė tarptautinė Kultūrinio bendradarbiavimo švietimo komiteto tarybos bendraautorių grupė, kuriai vadovavo Dabartinių kalbų skyrius Strasbūre. Dokumentas išverstas į daugelį Europos kalbų. Jo autoriai siekė išanalizuoti ir aiškiai aprašyti kalbų mokymą ir mokymąsi, kalbos vartojimą ir kalbinę veiklą visuose įmanomuose kontekstuose. Čia taip pat išsamiai aprašyti įvairūs vertinimo būdai (skalės, lygiai, atlikties rodikliai ir kt.).

Bendramoksliai (angl. *peers*) – to paties ar panašaus amžiaus besimokantieji.

Bendramokslių vertinimas (angl. *peer-assessment*) – besimokančiojo atlikties vertinimas pagal nustatytus aiškius kriterijus, kurį atlieka to paties ar panašaus amžiaus besimokantieji.

Bendroji programa (angl. *curriculum*) – dokumentas, kuris reglamentuoja žinių įgijimo, gebėjimų ir supratimo ugdymo tikslus ir metodus bei kalbos ir kultūros aspektų, kuriais turi būti remiamasi planuojant užsienio kalbų mokymą, atranką.

Besimokančiojo savarankiškumas (angl. *learner autonomy*) – besimokančiojo gebėjimas prisiimti atsakomybę už savo mokymąsi: išsikelti tikslus, pasirinkti mokymosi turinį, vertinimo metodus ir (arba) būdus pagal savo poreikius ir interesus.

Emociniai poreikiai (angl. *affective needs*) – besimokančiojo poreikiai reikšti savo jausmus ir emocijas. Jie turi įtakos kalbų mokymosi motyvacijai, norui dalyvauti mokomojoje veikloje ir t. t. Tai poreikis jaustis nevaržomai, reikšti savo mintis ir emocijas, savirealizacijos troškimas ir t. t.

„**Europos kalbų aplankas**“ (**EKA**) (angl. *European Language Portfolio, ELP*) yra, kaip teigiama jo įžangoje, „asmeninis dokumentas ir kartu informacinė priemonė bei pagalbininkas mokantis kalbų. Jis įgalina dokumentuoti įvairių kalbų mokėjimą ir tarptautinę patirtį, įgytą formaliojo ar neformaliojo švietimo būdu, ir pristatyti šią informaciją aiškiai, išsamiai ir taip, kad ji būtų vienodai suprantama tarptautinėje erdvėje. Čia taip pat pateikiami patarimai, kaip apmąstyti, planuoti ir kontroliuoti savo kalbos mokymąsi“ (Europos Taryba, 2002).

- Gimtoji kalba** (angl. *home language*) – kalba, kurią besimokantysis išmoksta pirmiausia ir kuria dažniausiai (bet ne visada) bendrauja namuose. Ji taip pat vadinama **pirmąja** besimokančiojo **kalba** (K1). Be to, Europos Taryba vartoja terminą „**mokyklos mokomoji kalba**“ (angl. *language of school education*). Daugeliui besimokančiųjų tai ta pati kalba, kuria jie bendrauja namuose, tačiau ne visiems. **Dabartinės kalbos** (angl. *modern languages*) – kalbos, kurių mokoma mokykloje.
- Grižtamoji informacija** (angl. *learner feedback*) – besimokančiojo pažangos ar atlikties apibūdinimas, kurį jam teikia mokytojas ar bendramoksliai ir kuris leidžia apmąstyti, analizuoti ir nustatyti tai, ką besimokantysis pasiekė ir ko nepasiekė. Tai ir besimokančiųjų savo veiklos įsivertinimas, kurį jie pateikia savo mokytojui ar tam, kuris tikrina jų pažangą.
- IDUKM** (angl. *CLIL*) – integruotas dalyko ir užsienio kalbos mokymas. „Terminas, kuriuo vadinamas bet kurio dalyko mokymas ne gimtąja kalba, pavyzdžiui, istorijos mokymas vokiečių kalba, geografijos mokymas prancūzų kalba, pilietinis ugdymas ispanų kalba“ (Parker, 2005, p. 44).
- IKT** (angl. *ICT*) – informacinės komunikacinės technologijos. Tai techninė įranga (pavyzdžiui, kompiuteriai, vaizdajuosčių leistuvai, radijo imtuvai, televizoriai, projektoriai, interaktyviosios lentos) bei programinė įranga, pavyzdžiui, pasakojamoji terpė (vaizdo įrašai, interneto svetainės), interaktyvioji terpė, pritaikomoji terpė (kompiuterių programos, teikiančios grįžtamąjį ryšį, pavyzdžiui, imitavimas ir modeliavimas), bendravimo terpė (pavyzdžiui, diskusijų forumai) ir produkavimo terpė (pavyzdžiui, tekstų rengyklė, pateikčių rengyklė) (pagal Luirilard, 2002, p. 208–212).
- Integruotas** (angl. *cross-curricular*) **mokymas(is)** – toks užsienio kalbų mokymas(is), į kurį integruojamos atskiros kitų mokomųjų dalykų (pavyzdžiui, matematikos, istorijos, kūno kultūros, dailės, muzikos ar kt.) temos.
- Įsivertinimas** (angl. *self-assessment*) – besimokančiojo savo veiklos, žinių, strategijų ir kt. vertinimas.
- Ištekliai** (angl. *resources*) – įvairūs šaltiniai, kuriais mokytojas naudojasi ieškodamas, parinkdamas ir (arba) kurdamas idėjas, tekstus, užduotis ir aiškinamąją medžiagą savo mokiniams.
- Kalbinė atliktis** (angl. *language performance*) – tai konkrečių kalbinių priemonių vartojimas užduočiai atlikti. Šis terminas vartojamas kalbant ir apie mokymosi procesą, ir apie rezultatą.
- Kalbinės kompetencijos** (angl. *language competences*) (žr. Komunikacinės kalbinės kompetencijos).
- Kalbinė veikla** (angl. *language activity*) – „komunikacinės kalbinės kompetencijos taikymas veikiant – skaitomų ar klausomų tekstų supratimas, produkavimas ir pan.“ (BEKM).
- Kalbiniai mainai** (angl. *spoken exchanges*) – dviejų vienas kito klausančių ir tarpusavyje bendraujančių žmonių replikų seka. Replika – vieno žmogaus atsakas į tai, ką pasakė pašnekovas.
- Kalbos mokėjimas** (angl. *language proficiency*) – tai, ką besimokantysis geba daryti, ir (arba) tai, kaip gerai jis vartoja kalbą, kai aiškiai nustatomas ir apibrėžiamas tikslas. Kalbos mokėjimas dažnai matuojamas naudojantis [kalbos mokėjimo] lygių aprašymais.

- Klaidų analizavimas** (angl. *error analysis*) – procesas, kai nustatomos ir analizuojamos besimokančiųjų daromos klaidos ir galimos jų priežastys. Tokia medžiaga padeda suprasti, kiek besimokantysis pažengė, kokias kalbų mokymosi strategijas taiko, bei patarti, kurioje srityje ir kaip jis galėtų tobulėti.
- Klasės valdymas** (angl. *classroom management*) – organizacinė mokytojo veikla, siekiant užtikrinti tinkamą elgesį klasėje, sudaryti besimokančiųjų grupes bei užtikrinti veiksmingą mokymąsi per pamoką. Tai įvairios strategijos, kurias mokytojai taiko besimokančiųjų dėmesiui sutelkti ir išlaikyti, tvarkai palaikyti, mokinių pasisakymų eiliškumui nustatyti. Tai ir pamokinės veiklos planavimas ir vykdymas, perėjimas nuo vienos veiklos prie kitos, pamokos pradėjimas ir užbaigimas, individualaus darbo, darbo poromis, grupėmis ir su visa klase organizavimas. Sėkmingas klasės valdymas tiesiogiai susijęs su veiksmingu medžiagos, priemonių (technikos, kompiuterių programų ir kt.) ir klasės erdvės panaudojimu.
- Kognityviniai poreikiai** (angl. *cognitive needs*) – besimokančiojo poreikis taikyti procesus ir strategijas, tokias kaip refleksija, problemų sprendimas, interpretavimas ir kt., siekiant įgyti žinių, išsiugdyti gebėjimus ar atlikti užduotis. Šie poreikiai turi įtakos besimokančiojo santykiui su medžiaga ir veikla.
- Komandinis darbas** (angl. *team work*) – procesas arba jo rezultatas, kai grupė asmenų kartu vykdo bendrą projektą, kitą kolektyvinę užduotį ar ieško bendro problemos sprendimo.
- Komandinis mokymas** (angl. *team teaching*) – veikla, kai du ar daugiau mokytojų arba būsimųjų mokytojų kartu veda pamoką tai pačiai mokinių grupei. Būsimieji mokytojai dažnai moko kartu praktikos pradžioje, kad įgytų patirties ir pasitikėjimo savimi neprisiimdami visos atsakomybės už visą klasę. Šitaip pamoką vesti gali to paties ar skirtingų dalykų mokytojai.
- Kompensacinės strategijos** (angl. *compensation strategies*) – veiksmai, kurių besimokantieji ir tie, kuriems mokoma kalba yra gimtoji, imasi, kai nežino arba nesugeba greitai prisiminti žodžio ar žodžių kalbėdami ar rašydami.
- Komunikacinės kalbinės kompetencijos** (angl. *communicative language competences*): „Kompetencijos yra visuma žinių, gebėjimų ir ypatybių, kurios leidžia asmeniui veikti. <...> Komunikacinės kalbinės kompetencijos įgalina asmenį veikti būtent kalbos priemonėmis“ (BEKM).
- Komunikacinės strategijos** (angl. *communication strategies*) – besimokančiojo išmokti veiksmai, padedantys klausantis, kalbant, skaitant ir rašant. Pavyzdžiui, kalbant vartojami žodžiai ar garsai pauzėms užpildyti (*na, taigi, iš tiesų, ...*); abejojant ir svarstant tęsiamai tariami tam tikri garsai (*aaa, mmm, ...*); klausantis stengiamasi atpažinti žinomus žodžius ir nesinervinti dėl nežinomų, iš konteksto suprasti, apie ką kalbama, suprasti gestus, veido išraiškas, intonaciją ir kt.; skaitant stengiamasi suvokti prasmę iš konteksto, nekreipiant dėmesio į nežinomus žodžius; rašant remiamasi tekstų pavyzdžiais, vartojami žodžiai ir frazės iš autentiškų mokomos kalbos šaltinių.
- Metakalba** (angl. *metalanguage*) – kalba, kuri vartojama kalbant apie pačią kalbą. Tai specialūs terminai (pavyzdžiui, sakinys, daiktavardis, būtasis laikas, intonacija, diskursas), specialiuose gramatikos žinynuose ir vadovėliuose pateikiamos gramatikos taisyklės ir kt.

- Metodas** (angl. *approach*) – „teorinis pamokoje vykstančių procesų pagrindimas“ (H. D. Brown, 2002, p. 11). Jis dažniausiai atsispindi principuose, pagal kuriuos parenkami mokymo būdai. Pora metodų pavyzdžių yra „komunikacinis metodas“ ir „į užduotį orientuotas mokymasis“.
- Metodika** (angl. *methodology*) – įvairūs mokymo būdai, taikomi siekiant mokymosi tikslų. Ji paremta teoriniais kalbos aprašymo, mokymo(si) ir vartojimo principais. Metodika nurodo, kaip ugdomi keturių pagrindinių rūšių gebėjimai (kalbėjimo, rašymo, klausymo ir skaitymo) ir kaip mokoma konkrečių kalbos aspektų, tokių kaip gramatika, žodynas ir tarimas.
- Mokymo įstaigos išteklių** (angl. *institutional resources*) – žmonės (akademinis, techninis, pagalbinis personalas), įranga, kabinetų skaičius, vietos, regiono ir valstybinio finansavimo galimybės, ryšiai su kitomis institucijomis ir visa kita, kas padeda įgyvendinti konkrečios mokymo įstaigos mokymo ir mokymosi programas.
- Mokymo organizavimo formos** (angl. *organisational forms of teaching*) – besimokančiųjų valdymo ir grupavimo būdai mokymosi tikslams siekti: savarankiškas darbas, darbas su partneriu (poromis), darbas grupėmis (dažniausiai trys ir daugiau besimokančiųjų) ir darbas su visa klase.
- Mokymosi (ar išmokimo) procesai** (angl. *learning process*) – pažinimo procesai, kurie vyksta žmogaus smegenyse mokantis ir kurių metu įsisavinama informacija. Jie būna sąmoningi ir nesąmoningi. Tai įgimti procesai, kuriems vykstant žmogaus protas naują informaciją suvokia, įsimena, skirsto į kategorijas; pavyzdžiui, naujos informacijos struktūrinimas ir priskyrimas kategorijai, pagrindinių jos savybių išskyrimas, modelių kūrimas, jų reikšmės ir tinkamumo suvokimas, analogijų tarp senos ir naujos informacijos ieškojimas ir t. t.
- Mokymosi (ar išmokimo) strategijos** (angl. *learning strategies*) – įvairi veikla mokymosi veiksmingumui užtikrinti: „konkretūs veiksmai, elgesio būdai, žingsniai ar metodai, kuriuos besimokantieji taiko – dažnai nesąmoningai, – kad geriau suprastų, išlaikytų atmintyje, atsimitų ir vartotų užsienio kalbą (K2)“ (Oxford, 1993, p. 175).
- Mokymosi (ar išmokimo) tikslai** (angl. *learning aims*) – bendri ilgalaikiai (pavyzdžiui, kelių savaičių, pusės trimestro) tikslai, kuriuos besimokantieji turi pasiekti per numatytą mokymosi programos laikotarpį.
- Mokymosi (ar išmokimo) uždaviniai** (angl. *learning objectives*) – trumpalaikiai (pavyzdžiui, pamokos ar kelių pamokų) uždaviniai, kurie labai konkrečiai įvardina tai, ko besimokantieji turi išmokti. Tai gali būti uždaviniai, orientuoti į gebėjimus ir turinį (ką besimokantysis turi gebėti pasakyti, parašyti ir t. t. mokymosi laikotarpio pabaigoje, pavyzdžiui, pasakoti apie savo šeimą, pomėgius ir kt.), kalbos vienetus ar kultūrinius aspektus (gramatinius, žodyno, fonologinius, sociokultūrinius) ir kt.
- Mokymosi stilius** (angl. *learning style*) – individo polinkis priimti ir perdirbti informaciją tam tikru būdu. Keli skirtingų mokymosi stilių pavyzdžiai: analitinis ir visuminis mąstymas, mokymasis remiantis girdimuoju, regimuoju, kinestetiniu suvokimu ir t. t. Vienas iš šių stilių gali vyrauti, bet dažniausiai žmonėms būdingi įvairūs jų deriniai.
- Namų darbai** (angl. *homework*) – darbai, kurie atliekami namuose. Tačiau plačiąja prasme dažnai taip vadinamas bet koks darbas, kurį skiria mokytojas ar pasiskiria pats besimokantysis ir kuris atliekamas ne pamokų metu individualiai, poromis ar grupėmis.

Pamokų planuose (angl. *lesson plans*) sistemiškai aprašoma, kaip mokyti konkrečios temos. Juose paprastai numatomi:

- mokymosi uždaviniai, kurie gali būti nauji arba iškelti atsižvelgiant į ankstesnį mokymąsi (jį apibendrinant, pratęsiant ir kt.);
- mokymosi rezultatai;
- įranga, šaltiniai, medžiaga, kurių pamokoje reikės mokytojui ir mokiniams;
- loginė užduočių seka, numatant, kiek laiko bus skirta kiekvienai iš užduočių atlikti;
- siūlomų užduočių variacijos, siekiant pritaikyti mokymąsi įvairių gebėjimų ir mokymosi stilių mokiniams;
- kurių nors arba visų rūšių kalbinių gebėjimų (klausymo, kalbėjimo, skaitymo, rašymo) lavinimas ir taikymas;
- vertinimo galimybės;
- tolesni tikslai ir uždaviniai.

Pasiekimas (angl. *achievement, attainment*) – besimokančiojo padaryta pažanga, lyginant su ankstesne veikla, vertinama pagal konkrečią vertinimo sistemą.

Pasiekimų lygiai (angl. *attainment target levels*) – institucijos, regiono ar šalies mastu nustatyti besimokančiųjų pasiekimų lygiai. Jie dažniausiai žymimi skaičiais ar raidėmis ir paprastai paaiškinami apraše. Pasiekimų lygiai ugdymą planuojantiems specialistams, mokytojams ir patiems mokiniams yra orientyras apibūdinant pasiektą arba siektiną atlikties lygį (t. y. tam tikrą pasiektą arba siektiną tikslą).

Popamokinė veikla (angl. *extra-curricular activities*) – veikla, kuria besimokantieji užsiima ne pamokų metu mokykloje ar už jos ribų. Kalbų mokymosi kontekste tai gali būti kalbos būrelio lankymas, filmo užsienio kalba žiūrėjimas, vaidinimas spektaklyje užsienio kalba, kelionė į užsienį ir kt.

Praktikos vadovai (angl. *mentors*) – dažniausiai tai mokykloje dirbantys mokytojai ar kiti asmenys, kurie vadovauja ir padeda būsiesiems užsienio kalbų mokytojams.

Projektinė veikla (angl. *project work*) – darbas, kurį besimokantysis turi atlikti per tam tikrą laiką individualiai arba su kitais bendramoksliais. Dažnai projektinis darbas turi temą arba yra siejamas su tema, kurią pasirenka besimokantysis ar besimokančiųjų grupė arba pasiūlo mokytojas.

Savarankiškas mokymasis (angl. *independent learning*) – procesas, kai besimokantysis pats išsikelia mokymosi uždavinius ir numato priimtinus mokymosi būdus, atsižvelgdamas į savo poreikius bei siekius. Mokantis savarankiškai neatsisakoma mokytojo pagalbos – jis vadovauja procesui ir teikia patarimus.

Sociokultūrinė (angl. *socio-cultural*) kalbinė veikla, elgesys, požiūriai, vertybės, normos ir kt. yra būdingi konkrečiai bendruomenei, per juos reiškiasi, juose atsispindi tos bendruomenės narių kultūra.

Strategija (angl. *strategy*) – „bet kuris organizuotas, tikslingas ir kontroliuojamas veiklos būdas, pasirinktas individo, kad atliktų užduotį, kurią jis išsikėlė ar su kuria susidūrė“ (BEKM).

Tarpinė kalba (angl. *interlanguage*) – kalba, kurią produkuoja konkretus kalbos besimokantis asmuo. Ši ypatinga kalbos rūšis skiriasi nuo mokomos kalbos standarto, jai būdingos klaidos, supaprastinimai ir kt.

Tekstai (angl. *texts*) – „tekstu vadinama bet kokia kalbėjimo – sakinio ar rašytinio – atkarpa, kurią kalbos vartotojai / mokiniai suvokia, produkuoja ar kuria keičiasi. Taigi joks kalba atliekamas komunikacinis veiksmas neįmanomas be teksto“ (BEKM).

Tekstų tipai (angl. *text types*) – vienodas funkcijas atliekančių, tas pačias retorikos konvencijas atliepančių, panašaus stiliaus ir todėl panašaus pobūdžio tekstų grupės. Sąveikos žodžiu tekstų tipų pavyzdžiai yra šie: pokalbiai telefonu, juokai, pasakojimai. Rašytiniai tekstai yra tokie: pasakojamieji tekstai, informacinio pobūdžio tekstai (straipsniai ir kt.), įtikinamieji tekstai (kalbos ir kt.), laiškai, eilėraščiai, skelbimai, el. laiškai, tekstinės žinutės ir kt.

Užduotis (angl. *task*) – „kokia nors tikslinga veikla, individo suvokta kaip būtina, kad būtų pasiektas norimas rezultatas: išspręsta problema, atlikta priedermė, pasiektas tikslas“ (BEKM).

Veikla (angl. *activities*) – (žr. Kalbinė veikla).

Vertinimas (angl. *evaluation, assessment*) – kiekybinių sprendimų, dažnai subjektyvių, apie įvairius kalbinės atlikties aspektus darymas. Gali būti vertinama:

- medžiaga;
- mokymas;
- mokymasis ir kt.

Vertinimas gali būti formuojamasis ir apibendrinamasis, formalusis ir neformalusis. Formaliojo vertinimo pavyzdžiai yra egzaminai ir kontroliniai darbai. Neformaliojo vertinimo pavyzdžiai – klausymasis poros atliekamos užduoties, klasės atsakinėjimas į klausimus, trumpos apklausos ir kt. Atliktis vertinama pagal numatytus kriterijus, dažnai tam tikrais iš anksto numatytais mokymosi proceso momentais. Paprastai pateikiamas momentinis mokinių atlikties įvertinimas. Tik vertinimas naudojant aplankus vyksta ilgesnį laiką.

- **Formuojamojo vertinimo** (angl. *formative assessment*) formos yra pasiekimų aprašai, aplankai, mokinių atlikties profiliai, gebėjimų sąrašai, komentarai raštu ir (arba) žodžiu. Formuojamojo vertinimo tikslas – nustatyti tai, kas besimokančiajam sekasi ir kas ne, ir teikti kryptingą pagalbą tobulėjant ir (arba) įtvirtinant pasiekimus.
- **Apibendrinamasis vertinimas** (angl. *summative assessment*) – visa to, kas pasiekta mokantis, apibendrinimas, kurį galima išreikšti balais, pažymiu ar komentaru („gerai“, „puiku“, „patenkinamai“ ir t. t.).

Black (2002) formuojamąjį vertinimą vadina „vertinimu mokymuisi“, o apibendrinamąjį – „mokymosi vertinimu“.

Vertinimas pažymiu (angl. *grading*) – atlikties vertinimas pagal tikslus kriterijus, išreiškiamas skaičiumi ar raide.

Vertinimo priemonės (angl. *assessment tools*) – priemonės, kurios padeda nustatyti kalbinės atlikties (žr.) kokybę. Keli jų tipai:

- **Kontroliniai darbai** (angl. *tests*): atliekami klasėje, pamokos metu, arba numatyto laikotarpio (trimestro, semestro, metų) pabaigoje ar baigus temą. Jie gali būti parengiami ir vertinami institucijos viduje arba išorinių tikrintojų ir atliekami raštu ar žodžiu.
- **Egzaminai** (angl. *examinations*): jų užduotys dažniausiai būna testo tipo, jie paprastai yra oficialūs, juos pripažįsta ir kitos institucijos. Kiti egzaminų ypatumai sutampa su kontrolinių darbų ypatumais.

- **Kursiniai darbai, dienoraščiai, žurnalai** (angl. *courseworks, diaries, log-books*) rodo besimokančiojo darbą, atliktą per tam tikrą laiko tarpą. Jie gali būti naudojami formuojamajam vertinimui, padedant besimokančiajam proceso metu, arba apibendrinamajam vertinimui, kaip galutinis atsiskaitymas iš to, kas buvo ištirta, išmokta, pasiekta.
- **Pažymėjimai** (angl. *certificates*): juose nurodomas pasiekimų lygis (žr. Pasiekimų lygiai) arba pažymys ir dažnai aprašoma sėkminga veikla, už kurią pažymėjimas buvo išduotas.

Vidiniai mokymo įstaigos apribojimai (angl. *institutional constraints*) gali būti finansiniai, ideologiniai, metodiniai mokymo ir mokymosi programų reikalavimai. Juos lemia konkrečios mokymo įstaigos siekiai, užsibrėžti tikslai ir siekiami rezultatai.

Virtualioji mokymosi aplinka (angl. *virtual learning environment*) – saityno aplinka, kurioje yra skelbimų lentos, asmeniniai besimokančiųjų puslapiai, pasakojamoji terpė (pavyzdžiui, vaizdo įrašai, saityno svetainės), mokomosios kompiuterių programos (kompiuterių programos, teikiančios grįžtamąjį ryšį, pavyzdžiui, imitavimo ir modeliavimo programos), saityno išteklių, konferencijų įrankiai, vertinimo priemonės, el. paštas, besimokančiųjų svetainės ir mokytojo pagalba.

Literatūra

Black P. et al. *Working inside the black box*. London: Kings College, 2002.

Brown H. D. „English Language Teaching in the „Post-Method“ Era: Toward Better Diagnosis, Treatment, and Assessment“. In: J. C. Richards and W. A. Renandya (eds.) *Methodology in Language Teaching: An Anthology of Current Practice*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002.

Council for Cultural Co-operation Education Committee, Modern Languages Division, Strasbourg. *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.

Council of Europe. *European Language Portfolio: Higher Education*. Publisher BLMV Editions Scolaires du Canton de Berne Berner Lehrmittel und Medienverlag, Berne. Französisch – englische Ausgabe ISBN 3-292-00276-1, 2002.

Laurillard D. *Rethinking University Teaching: A conversational framework for the effective use of learning technologies*. London & New York: Routledge Falmer, 2002, p. 208–212.

Oxford (1993:175) „Research on Second Language Learning Strategies“ *Annual Review of Applied Linguistics 13: 175-87*. Quoted in: Grenfell M. and Harris V. *Modern Languages and learning Strategies in Theory and Practice*. London: Routledge, 1999.

Parker L. and Tinsley T. *Making the case for Languages at Key Stage 4*. London: Association for Language Learning and the Centre for Language Teaching Centre for Information on Language Teaching (CILT), 2005.

Ši lentelė padės Jums rasti reikiamus terminus aptartyse.

	Kontekstas	Metodika	Ištekliai	Pamokos planavimas	Pamokos vedimas	Savarankiškas mokymasis	Mokymosi vertinimas
Aplankai						D1–5	A1
BEKM	A3, 4, B7						B6
Bendramoksliai	C6, 7						
Bendramokslių vertinimas						D5	C2
Bendravimas su mokiniais					C3		
Gramatika		A12, B12, E1–5		B5			
EKA	A3, 4						C3
IKT			8–11		D5	E1–3	
Įsivertinimas							A1
Kalbėjimas		A1–12		B3			
Klausymas		C1–8		B3			D3
Komunikacinės strategijos		A9					D5
Kultūra	B1, C2	A3, G1–7		B4	B4		E1–3
Kultūrinė kompetencija		G4					
(Kalbinė) atliktis							A3, B1, 4, 7, C1
Mokymosi stiliai				B10	C5	A2	
Mokymosi strategijos					C6	A4	
Mokinių savarankiškumas						A1–6	
Namų darbai						B1–4	
Pamokos planas				B1, 12	A2		
Popamokinė veikla						F1	
(Mokinių) poreikiai	B2, B4–5	C1, D1, E4	3	A1, A4–5	D1	A5	
Projektinis darbas						C1, 2, 3, 6	
Rašymas		B1–12		B3			
Sąveika žodžiu ar raštu		A2–4, 9		C2			D5, 6
Skaitymas		D1–9	3	B3			D4
Tikslai ir uždaviniai	B2			A1–6		A3, C1, D1, F2	A1
Ugdymo planas	A1, 2			A1			
Žodynas		B12, C7, D6, F1, 2		B5			

Kas yra EABKM?

„Europos aplankas būsimesiems kalbų mokytojams“ yra dokumentas, skirtas pirmosios mokytojų rengimo pakopos studentams. Jis skatina apmąstyti savo didaktines žinias ir gebėjimus, kurių reikia mokant kalbų, padeda įsivertinti didaktines kompetencijas ir įgalina stebėti pažangą ir fiksuoti mokomąją patirtį, įgyjamą studijų metu. EABKM sudaro trys pagrindinės dalys:

- **asmeninės informacijos** dalis;
- **įsivertinimo** dalis. Joje pateiktos didaktinius gebėjimus apibrėžiančios aptartys;
- **dosjė**, kurioje studentai gali kaupti jų pažangą įrodančius dokumentus ir darbų pavyzdžius.

Kaip atsirado EABKM?

Europos Tarybos Europos dabartinių kalbų centro (EDKC) iniciatyva EABKM sukūrė mokytojus rengiančių specialistų iš penkių šalių – Armėnijos, Austrijos, Didžiosios Britanijos, Lenkijos ir Norvegijos – komanda. Ši priemonė sukurta vykdant EDKC projektą „Mokytojų rengimo metmenys“ („A Framework for Teacher Education“), kuriuo buvo siekiama suderinti kalbų mokytojų rengimą visoje Europoje. Projekto dalyviai rėmėsi Europos Tarybos Kalbų politikos skyriaus jau sukurtais dokumentais – „Bendraisiais Europos kalbų metmenimis“ (BEKM) ir „Europos kalbų aplanku“ (EKA), taip pat Europos Komisijos finansuoto projekto leidiniu „European Profile for Language Teacher Education – A Frame of Reference“ (toliau – „Profilis“). Šie dokumentai buvo panaudoti taip:

BEKM: Formuluoju aptarčių teiginius „Gebu...“ daugelis terminų bei įžvalgų buvo perimta iš BEKM.

EKA: Trijų dalių EABKM struktūra (asmeninė informacija, įsivertinimas, dosjė) panaši į EKA struktūrą; be to, abi priemonės pabrėžia refleksijos svarbą. Esminis šių dokumentų skirtumas yra tas, kad EKA apibrėžia kalbines kompetencijas, o EABKM – didaktines kompetencijas.

„**Profilis**“: Iš šio dokumento kilo pradinė idėja sukurti EABKM. EABKM įsivertinimo aptartys buvo formuluojamos remiantis „Profilio“ idėjomis ir įžvalgomis. Tačiau „Profilis“ yra skirtas mokytojus rengiantiems specialistams ir programų sudarytojams, o EABKM – studentams būsimesiems mokytojams.

EABKM tikslai ir naudojimas

Pagrindiniai EABKM tikslai yra šie:

- 1) skatinti studentus apmąstyti mokytojams svarbias kompetencijas ir žinias, kuriomis šios kompetencijos remiasi;
- 2) padėti studentams pasirengti būsimai profesijai įvairiais atžvilgiais;
- 3) skatinti studentų, studentų ir dėstytojų bei studentų ir praktikos vadovų dialogą;
- 4) padėti studentams įsivertinti savo gebėjimus;
- 5) padėti studentams suvokti savo gebėjimą mokyti ir tobulintinus dalykus;
- 6) būti priemone, leidžiančia stebėti ir fiksuoti pažangą;
- 7) skatinti diskusijas, teikti temas kursiniams darbams, tiriamiesiems darbams ir kt.;
- 8) būti pagalbine priemone pedagoginės praktikos ir pokalbių su praktikos vadovais metu; šis dokumentas padės praktikos vadovams sistemingai, metodiškai teikti grįžtamąjį ryšį praktikantams.

EABKM yra būsimojo mokytojo nuosavybė ir priemonė, skatinanti profesiskai tobulėti per refleksiją ir dialogą, todėl jis padeda ugdytis savarankiško mokymosi įgūdžius. Tačiau tai nereiškia, kad mokytojus rengiančių specialistų vaidmuo naudojant EABKM nėra svarbus: jie turėtų padėti nuspręsti, kada ir kaip naudoti EABKM siekiant geriausių rezultatų.

EABKM turėtų būti pristatytas studentams studijų pradžioje ir turėtų būti naudojamas visą studijų laikotarpį, praktikos metu bei pradėjus dirbti. Šio dokumento naudojimas turėtų būti integruotas į esamą kursą ir siejamas su tuo, ko mokoma ir mokomasi. Naudojamas visą studijų laikotarpį jis įgalins stebėti savo pažangą.

Nors EABKM yra skirtas pirmiausia studentams, jis bus naudingas ir mokytojus rengiantiems specialistams, kurie dalyvauja kuriant programas, nes atkreips dėmesį į šių programų pranašumus bei trūkumus ir padės suformuluoti aiškius tikslus ir parinkti tinkamą studijų turinį. Todėl EABKM gali sėkmingai papildyti „Profilį“. Be to, EABKM gali padėti mokytojus rengiantiems specialistams iš įvairių šalies ar Europos regionų aptarti mokytojų rengimo tikslus ir turinį.

EABKM turinys

EABKM sudaro šios dalys:

- **Įvadas**, kuriame trumpai apibūdinamas EABKM;
- **Asmeninė informacija**. Šioje dalyje pradedantiems studijuoti būsimesiems mokytojams padedama apmąstyti bendrus su mokymu susijusius klausimus;
- **Įsivertinimas**. Šioje dalyje pateikiamos gebėjimus apibrėžiančios aptartys skatina studentus pamąstyti ir įsivertinti;
- **Dosjė**, kurioje studentai gali paaiškinti įsivertinimą, pateikti pažangos įrodymų ir registruoti mokomosios veiklos pavyzdžius;
- EABKM vartojamų svarbiausių su kalbų mokymu ir mokymusi susijusių **terminų žodynas**;
- Aptartyse vartojamų terminų **rodyklė**;
- **Nuorodos vartotojui**.

Įvadas

Ši dalis supažindina EABKM pradedančius naudoti studentus su pagrindiniais šios priemonės tikslais, turiniu ir naudojimu. Čia pateikta svarbiausia dalies „Nuorodos vartotojui“ informacija.

Asmeninė informacija

Šioje dalyje pateiktos kelios užduotys, kurios padės būsimiesiems mokytojams apmąstyti bendras mokymo temas ir klausimus, kurie gali būti aktualūs pradėjus studijuoti pagal mokytojų rengimo programą. Patariama būtinai atlikti ketvirtąją užduotį, nes po jos pateiktas tekstas apie apmąstymo (refleksijos) svarbą ir naudą remiasi šia užduotimi.

Įsivertinimas

Šią, svarbiausią, EABKM dalį sudaro 193 aptartys, apibrėžiančios kalbų mokytojo kompetencijas. Galima teigti, kad šiose aptartyse nusakyti pagrindiniai gebėjimai, kuriuos kalbų mokytojai turi išsiugdyti. Šie gebėjimai svarbūs būsimiesiems pagrindinės ir vidurinės mokyklų kalbų mokytojams. Naudojant EABKM kituose kontekstuose (pavyzdžiui, rengiant kalbų mokytojus dirbti pradinėje mokykloje, mokyti suaugusiuosius ar mokyti kito kurio dalyko (integruotas kalbos ir dalyko mokymas) reikės pridėti ir kitas aptartis.

Šias aptartis suformulavo minėto EDKC projekto dalyviai, o galutinis jų sąrašas buvo patvirtintas po konsultacijų su būsimaisiais mokytojais ir mokytojus rengiančių institucijų atstovais iš 33 Europos šalių. Vis dėlto šias aptartis reikėtų laikyti ne norminamuoju, nekeičiamu gebėjimų sąrašu, o tik gebėjimų, kuriuos ir studentai, ir jau dirbantys mokytojai turi nuolat ugdyti visą savo studijų ir darbo laikotarpį, aprašu. EABKM nesiekama primesti konkrečios metodikos ar jos pagrindimo, bet tikimasi, kad šis pagrindinių kompetencijų išvardinimas ir paaikškinimas padės rasti bendrus, visoje Europoje taikytinus principus.

Aptarčių kategorijos

Aptartys yra suskirstytos į šias septynias bendras kategorijas:

- Kontekstas
- Metodika
- Ištekliai
- Pamokos planavimas
- Pamokos vedimas
- Savarankiškas mokymasis
- Mokymosi vertinimas

Šios septynios kategorijos žymi sritis, kurių gebėjimai būtini mokytojams priimant su mokymu susijusius sprendimus.

Kiekvienos šios priemonės dalies pradžioje pateikiamas trumpas atitinkamos srities įvadas. Juo nesiekama išsamiai pristatyti temą, o tik pabrėžti tam tikrus jos aspektus, kurie aprašyti gebėjimus apibrėžiančiose aptartyse.

Kiekviena bendra kategorija padalinta į smulkesnes kategorijas. Pavyzdžiui, „Pamokos vedimą“ sudaro šios dalys: „Pamokos plano įgyvendinimas“, „Turinys“, „Bendravimas su mokiniais“, „Klasės valdymas“, „Pamokoje vartojama kalba“.

Kad būtų aišku, ir bendrosios kategorijos, ir konkrečios aptartys čia pateikiamos atskirai, tačiau iš tikrųjų jos susijusios ir dažnai sutampa. Pavyzdžiui, ugdant gebėjimą skaityti panašius sprendimus reikia priimti parenkant metodiką, planuojant ar vedant pamoką, vertinant ir t. t. Siekiant aiškumo atskirai pateikti ir įvairūs kalbos aspektai, kaip kalbėjimas, žodynas, gramatika ir kt., nors mokant kalbos jie dažniausiai būna integruojami. Taip pat, nors savarankiško mokymosi principai išdėstyti atskiroje kategorijoje, jie minimi ir kitose kategorijose. Taip yra todėl, kad mokinio savarankiškumas reiškiasi daugeliu mokymo ir mokymosi aspektų.

Kiekvienos kategorijos aptartys turi numerius, pagal kuriuos lengva jas rasti. Aptarčių eiliškumas nėra itin svarbus. Panašios aptartys pateiktos kartu, o kartais jų eiliškumas atitinka tam tikros mokymo atkarpos dalių seką. Pavyzdžiui, „Klausymo“ dalyje aptartis „Gebu parinkti tekstus pagal mokinių poreikius, pomėgius ir kalbos mokėjimo lygį“ pateikta prieš aptartį „Gebu pateikti įvairias užduotis, kurios padeda mokiniams geriau suprasti vėliau klausomą tekstą“. Tačiau daugeliu kitų atvejų pateiktųjų pateikimo tvarka nėra svarbi.

Įsivertinimo skalės

Prie kiekvienos aptarties pateikta juosta, kuri leis studentams vaizduoti ir fiksuoti savo kompetencijų ugdymąsi. Studentai gali nuspalvinti šias juostas savo nuožiūra. Tai turėtų būti daroma skirtingose mokytojų rengimo proceso pakopose.

Mokytojų rengimo programos pabaigoje būsimą mokytojo juosta gali atrodyti taip:

1. Gebu sukurti palaikymo atmosferą, kuri skatina mokinius atlikti kalbėjimo užduotis.

2006-03-06 2006-10-24 2007-01-18

Šiame pavyzdyje studentė įvertino savo gebėjimus trijuose mokytojų rengimo programos etapuose, taigi galėjo stebėti savo kompetencijų didėjimą. Vis dėlto ji mano, kad dar turi tobulėti, todėl dalį juostos paliko tuščią. Ji taip pat įrašė įsivertinimo datą. Svarbu turėti galvoje, kad šios juostos neviseškai atspindi studento kompetencijas ir nėra baigtinis jų įvertinimas. Nors juostos pildomos linijiniu būdu, gebėjimai gali didėti arba mažėti, nes naujai įgytos žinios keis ir požiūrį. Studentai skatinami nuolatos peržiūrėti šias juostas savarankiškai ar kartu su bendramoksliais ir dėstytojais ir pagalvoti, ar pastebimas tobulėjimas ir kas jį lemia.

Nors „Bendruosiuose Europos kalbų metmenyse“ ir „Europos kalbų aplanke“ įsivertinimo aptartys yra suskirstytos į lygius (A1, B2 ir t. t.), EABKM nepateikta jokių skalių, nes, autorių manymu, labai sunku didaktines kompetencijas įvertinti kiekybiškai.

Norime atkreipti Jūsų dėmesį į tai, kad neprivaloma užpildyti visas juostas iki studijų programos pabaigos. Juk mokymasis mokyti ir tapimas geru mokytoju – tai nuolatinis, visą profesinį gyvenimą trunkantis procesas!

Aptarčių formuluotės

Buvo siekiama, kad visų aptarčių reikšmės būtų aiškios vartotojams, nes tik tokiu atveju jie galėtų vertinti savo gebėjimus. Todėl autoriai vengė sudėtingų temų ir terminų. EABKM pabaigoje pateiktas terminų žodynas, kuriame paaiškinti svarbiausi EABKM vartojami terminai.

Daug čia vartojamų žodžių gali būti suprantami skirtingai, pavyzdžiui, „reikšmingas“, „tinkamas“. Tai reiškia, kad nėra vienintelio atsakymo į pateiktą klausimą ar vienintelio teisingo aptartyje aprašytos problemos sprendimo. Konkretūs atsakymai bus randami apmąstymo metu, studentams diskutuojant tarpusavyje, su dėstytojais ir praktikos vadovais mokykloje. Be to, daugelis aptarčių bus skirtingai interpretuojamos pagal vietos kontekstą.

Kas liko nepaminėta aptartyse

Aptartyse nusakomi didaktiniai gebėjimai ir kompetencijos, kurios turi būti išsiugdytos, bet neaptariami svarbūs su tuo susiję klausimai. Pavyzdžiui, aptartis „Gebu parinkti ir vertinti įvairius vadovėlius ir medžiagą, tinkamą tam tikro amžiaus, pomėgių ir kalbos mokėjimo lygmens mokiniams“ kelia daug klausimų, susijusių ir su mokiniais, ir su mokomąja medžiaga. Štai keli papildomi klausimai, kuriuos turėtų sau užduoti studentai, dėstytojai ir praktikos vadovai:

Kokios mokymosi, kalbos, kultūros ir kt. teorijos susijusios su bendrosiomis kategorijomis ir su atskiromis aptartimis?

Kokiais mokymosi ir mokymo principais remiamasi ugdant kompetencijas ir gebėjimus?

Kokios žinios yra būtinos, siekiant išsiugdyti konkretų gebėjimą?

Kokias nuomones ir vertybes atspindi atskiros aptartys?

Kodėl manote, kad sugebėsite išsiugdyti tam tikrą gebėjimą?

Nors aptartys padeda sistemingai apmąstyti kompetencijas, jos neturėtų būti naudojamos tik kaip kontrolinis sąrašas! Svarbu, kad jos skatintų studentus, dėstytojus ir praktikos vadovus aptarti svarbius mokytojų rengimo aspektus ir taip padėtų ugdytis profesinį sąmoningumą.

Dosjė

Pagrindinė būsimąjo mokytojo dosjė paskirtis yra pateikti įrodymų, kad studentų įsivertinimas tiksliai atspindi konkrečius jų gebėjimus. Čia kaupiami būsimųjų mokytojų darbo pavyzdžiai. Dosjė atskleis asmeninių ir dialoginių refleksijų rezultatus ir padės apmąstyti savo kaip mokytojo formavimąsi ir pažangą.

Dosjė padės susieti aptartyse nusakomus gebėjimus su jiems ugdyti reikalingomis žiniomis ir aptartis su mokytojų rengimo programos turiniu.

Dosjė yra studento nuosavybė, tačiau panorėjęs jis gali pateikti sukauptus įrodymus dėstytojams, praktikos vadovams, bendramoksliams ir kt.

Į dosjė gali būti įtraukiama:

A. Įrodymai iš studentų vestų pamokų.

B. Stebėtų pamokų aprašymai ir vertinimas.

- C. Detalios ataskaitos, komentarai, analizės ir kt. panašūs dokumentai, kuriuos pateikia įvairūs su studento rengimu mokytojo darbui susiję žmonės.
- D. Studento mokomosios veiklos analizės pavyzdžiai.
- E. Įvairių atskirų atvejų analizės ir veiklos tyrimų pavyzdžiai.
- F. Apmąstymų pavyzdžiai.

Studentai gali sistemingai rinkti įrodymus ir juos registruoti po kiekvienos kategorijos pateiktoje lentelėje „Dokumentų sąrašas“.

Terminų žodynas

Čia paaiškinami EABKM vartojami terminai, susiję su kalbų mokymusi ir mokymu. Pateikiamos tos jų reikšmės, kurios vartojamos šiame dokumente. Dauguma terminų vartojami tomis pačiomis reikšmėmis, kaip ir „Bendruosiuose Europos kalbų metmenyse“.

Rodyklė

Rodyklė padės vartotojams rasti juos dominančius terminus aptartyse. Rodyklės lentelėje vertikalčiai pateikti su kalbų mokymusi ir mokymu susiję terminai, o įsivertinimo kategorijos surašytos horizontalčiai. Dėl to lengva pamatyti, kuriose aptarčių kategorijose vartojamas vienas ar kitas terminas.

Nuorodos

Informacija apie EABKM projektą: <http://www.ecml.at/epost/>
Council of Europe (2001) *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment*. Strasbourg: Council of Europe, Modern Languages Division/Cambridge: Cambridge University Press.

Informacija apie BEKM ir EKA:
[http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/education/Languages/Language_Policy/Kelly M. & Grenfell M., *European Profile for Language Teacher Education – A Frame of Reference*](http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/education/Languages/Language_Policy/Kelly_M._&_Grenfell_M.,_European_Profile_for_Language_Teacher_Education_-_A_Frame_of_Reference).
Daugiau informacijos: <http://www.lang.soton.ac.uk/profile/index.html> .

Padėka

EDKC dėkoja šiems žmonėms, pateikusiems daug vertingų pasiūlymų ir įžvalgų, kurios buvo panaudotos kuriant EABKM:

Būsimiesiems mokytojams, dalyvavusiems seminare „Atgal į ateitį“, vykusiame EDKC 2005 m. rugsėjo 16–17 d.

Linda Andersson	Maja Krušič	Andrea Renner
Justinas Bartusevičius	Evija Latkovska	Christina Schuchlenz
Marie-Nicole Bossart	Simona Magnini	Arjeta Shqarri
Mariella Causa	Marilyn Mallia	Britt Janne Solheim
Sara Chelbat	Isabelle Mathé	Anette Sosna
Danielle Louise Dempsey	Miriam Meister	Bettina Steurer
Salud García	Meri Meliksetyan	Emese Szladek
Elisabeth Görsdorf	Maria Nikodeli	Petar Dimitrov Todorov
Ainhoa Guevara Escalante	Ramona Gabriela Pauna	Nina Johanna Turunen
Elżbieta Kempny	Cristina Pérez	Wolfgang Woschitz
Katerina Klášterská	Jana Petruskova	

Seminaro „Mokytojų rengimo metmenys“, vykusio EDKC 2006 m. balandžio 27–29 d., dalyviams

Elisabeth Allgäuer-Hackl	Kira Iriskhanova	Eric Sauvin
Andre Avias	Silvija Karklina	Klaus Schwienhorst
Ekaterina Babamova	Päivi Helena Kilpinen	Ferdinand Stefan
Anja Burkert	Tomaz Klajdaric	Zuzana Straková
Ivana Cindric	Éva Major	Maria Szozda
Katya Sarah De Giovanni	Patricia Monjo	Eduard Tadevosyan
Georgia Georgiou-Hadjicosti	Cecilia Nihlén	Ülle Türk
Gregori Gutierrez le Saux	Megdonia Paunescu	Wibo G. M. Van Der Es
Marie-Anne Hansen-Pauly	Albert Raasch	Silviya Velikova
Angela Horak	Maria Isabel Rodriguez	Nadežda Vojtková
Hafdís Ingvarsdóttir	Martin Salomeja Satiene	Tatjana Vuçani

Europos aplankas būsimesiems kalbų mokytojams

Priemonė kalbų mokytojo savianalizei

David Newby, Rebecca Allan, Anne-Brit Fenner,
Barry Jones, Hanna Komorowska, Kristine Soghikyan

Europos aplankas būsimesiems kalbų mokytojams (EABKM) yra priemonė, skirta mokytojų rengimo programų studentams, kuri skatina juos apmąstyti kalbų mokymui reikalingas didaktines žinias ir gebėjimus, padeda jiems įsivertinti savo didaktines kompetencijas, stebėti savo pažangą ir fiksuoti savo mokomąją patirtį besirengiant tapti mokytoju. Europos Tarybos Europos dabartinių kalbų centro užsakymu šią priemonę sukūrė komanda, susidedanti iš mokytojus rengiančių specialistų iš Armėnijos, Austrijos, Didžiosios Britanijos, Lenkijos ir Norvegijos. Jiems talkino būsimi kalbų mokytojai ir juos rengiantys specialistai iš 33 EDKC šalių partnerių. Šis dokumentas remiasi „Bendrųjų Europos kalbų metmenų“, „Europos kalbų aplanko“ ir Europos komisijos finansuoto projekto „European Profile for Language Teacher Education – A Frame of Reference“ („Profile“) įžvalgomis. Juo siekiama padėti studentams pasirengti būsimai profesijai įvairiais atžvilgiais. Be to, EABKM gali paskatinti įvairiuose šalies ir Europos regionuose dirbančius specialistus aptarti mokytojų rengimo programų tikslus ir turinį.

COUNCIL OF EUROPE   CONSEIL DE L'EUROPE

<http://www.coe.int>

<http://book.coe.int>
Council of Europe Publishing